

Prije nego je došao na vlast Mussolini je pisao u »Popolo d'Italia«: »Već od ovog časa treba u Novinama i u parlamentu kazati Nijemcima iz Gornje Adize a koji su od danas, politički Talijani da Italija ne namjerava voditi politiku denacionalizacije: da će poštivati jezik i običaje, da će pružiti potrebe adam... autonome.«

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

OSNOVNO JE ANTIFAŠIZAM

Oduvijek je bilo tako da se državne granice nijesu potpuno pokrivali s narodnim granicama. Kada je jedan narod osnovao svoju vlastitu državu, još su uviđek ostajali njegovi dijelovi, koji su silom prilika moralni ući u okvir granica države druge narodnosti. Tako je bilo dosada, tako je i danas, uža sve to što se u novije vrijeme, a naročito iz rata, u načelu nastojalo da se u granice pojedinih država uključi što manji broj pripadnika drugih narodnosti. Ne treba zato podržavati iluziju, da će za budućnost biti u tom pogledu mnogo bolje, bude li se išlo za tim da se načelo narodnosti konsekventnije sprovodi nego dosada. Narodi nalaze se jedni uz druge kao živi organizmi, život ih sam upućuje na to, da se međusobno utječu, i tamo gdje se dodiruju, da se izmješaju. Čak i više: život je neke narodne skupine doveo do toga, da su se one stvorile kao otoci nasred mora ljudi, koji su pripadnici druge narodnosti. Takav je na pr. slučaj s Nijemcima u Rusiji, Gradišćanskim Hrvatima u Austriji i Sasiima u Erdelju. Tu je doista nemoguće u državnom pogledu potpuno udovoljiti principu nacionaliteta.

Ako problem narodnih manjina postaje već od same činjenice, što se jedna skupina ljudi našla izvan granica svoje nacionalne države, tada treba reći, da je takav problem postojao oduvijek, da će uviđek postojati i da ga uopće neće bili moguće riješiti. Ali u obliku, u kojem se manjinski problem ukazuje danas, kada je on postao sastavni faktorom ostalih evropskih problema, postoji tek od novijega vremena. Prije se na pr. nije dešavalo kao danas, kada su ljudi prisiljeni na emigraciju iz razloga, koji su u posljednjoj liniji ipak svršene na taj, što su oni pripadnici narodne manjine, nasuprot kojoj стојi većina sa svojim zasebnim interesima.

Problem narodnih manjina onakav, kada je danas, ne postoji samo zbog toga, što se nacionalne aspiracije nijesu mogle postići i u jednako mjeri ostvariti, već i zbog toga što se nije ni iskreno išlo za tim. Kada se najavljuvalo, da će se izazvana Evropa urediti prema načelu narodnosti, tada su i današnje narodne manjine gledale u to načelo kao u kakvo magično svijetlo, koje će i njima zasjati. Međutim u krajnjem karte nove Europe u prve redu odlučivala je sila i imperialistički interes i narodne manjine osjetile su da su jednostavno — prevarene. Ipak je, i nakon učinjene nepravde, još uviđek postojao vjera u međunarodne obaveze i svečana obećanja o poštivanju manjinskih prava. Vjerovalo se, da nekim narodnim manjinama neće biti oduzete čak i posljednje mogućnosti za pravilan socijalni i kulturni razvitak, jer koначno problem manjina nije samo pitanje granica, ma da nema sumnje, da bi u nacionalnoj državi male manjine baš ono, što im se u drugoj oduzimlje. Ali kada se prešlo i preko obaveza i obećanja, manjine su osjetile da su i po drugi put prevarene.

Postupci prema manjinama nastoje se opravdati. Fašizam to čini već samom svojom koncepcijom o državi. Ona ne poznaje neke drugorodne elemente, prema kojima bi trebalo imati neke posebne obzire. Fašizam prelazi preko mnogih prirodnih faktora. Bez ikakova obzira na njih on traži od ljudi da robuju državi. Ovakvo je stanje moguće dole dok postoji sila, koja obuzdava ljudi. Ali može ovakve države ne može biti trajna, ako se država gradi na robovima a ne na slobodnim ljudima.

Nasilje prema manjinama nastoji se opravdati time, što se one tobože nalaze nadovjedno visokom kulturnom stupnju, da bi prema njima trebalo udesiti neki naročiti postupak. Prije svega u Evropi teško da postoji manjina koja ne bi imala stanoviti kulturni stupanj. Ali kada bi negdje i postojala takva manjina, to još ne znači da bi dužnost države bila, da se kultura manjine u samotku ugušuje i da se ne dopušta njezin prirodan razvoj. No ako se za manjine postavljaju zahtjevi u pogledu njihove kulture, samo se po sebi razumije da bi trebalo postaviti i kao princip da narodna manjina ne potpane pod državu, koja se pokazuje nesposobnom da upravlja njome. Ovdje se i nehotice mora pomisljati na prilike u fašističkoj Italiji. Naš narod u Julijskoj Krajini nije u svom kulturnom razvijaku do nekih naročito velikih ličnosti, ali je medju širokim slojevinama kultura bila toliko razvita, da ju je fašizam tek ubistvima i paležima mogao uništavati. Svakako može se reći, da su Hrvati i Slovenci razvojem na kulturnom polju došli dole, da treba poštivati ono što su oni stvorili, dok je fašizam u ciglih deset godina dokazao da nije sposoban da vlasti Arapima i Crn-

FAŠIZAM TERORIZIRA JULIJSKU KRAJINU

NOVE OSUDE I NOVI PROCESI ZBOG SLAVENSKE PJESEME, BIJEGA PREKO GRANICE ILI BILO ĆEGA — SAMO DA SE PROGONI JUGOSLAVENE...

Trst, marta 1933. Sud u Gorici kaznio je sa 7 mjeseci i 21 dan zatvora te 40 lira globe 39 godina starog Frančiška Žorža iz Dornberga, jer je 23 decembra u Taboru zapretio Šumskom lugaru i bacio za njim kamen, kad ga je ulovio da postavlja zamku za zeca... Lugar je sigurno fašista, a osudjeni nije...

Karabinjeri su tužili sudu Josipa Špacapana iz Osjeka, jer je pobegao preko granice bez putnice. Bit će sudjen u kontumaciji.

Karabinjeri u Šempasu prijavili su sudu Stanislava Badolina Josipovog, Franca Podgornika i Stanislava Iavica, jer su jedne večeri pjevali selom slovenske pjesme... Bit će sudjeni zbog tog teškog prekršaja....

TRPINČENJE NAŠIH UJETNIKOV

Sv. Barbara pri Miljah, marca 1933. Trpinčenje naših ujetnikov v italijanskih ječah se kljub amnestiji nadaljuje. — V zadnjem času je prišla vest o trpinčenju mladenega fanta doma iz Barbare Natalija Kolariča, ki so ga aretilari 18. jula lanskega leta. Zvezanega so odpeljali v koperske zapore, kjer mu, ob neusmiljenem pretepanju, več dni niso sneli okov z rok. Nad štiri mesece je moral živeti skoro le ob kruhu u vodi, ni se smel preobleći in niti pisati domov. Šele ob novem letu, par dni prej kot bi moral v Rim pred izredno sodišče, so mu dovolili, da se je preoblekel. Nato je bil odveden v Rim in gotovo tudi že obojen, a ne ve se, kakšno kazen je dobil. »Tribunale Speciale« nadaljuje, stečer malo bolj previdno in tihu, svoje delo. Poleg vsega so optožencu ob aretaciji zaplenili ali bolje rečeno ukradli nad 1.000 s trudem prihranjenih lir, uro in prstan. Nič manj neusmiljeno niso ravnali z njegovo zaročenka Pavlo Marks iz Krogle, ki so jo pretepali in z njo postopali kot s kaklim moškim.

Pri nas vlada velika beda in glad. Ljudstvo je obupano. Tatvine so na dnevnu redu. Celo kokoši so pričeli krasti. Ljudje nimajo niti najtemeljnših pogojev za človeku spodobno življenje. Vse delo v ladjedelnicah in kamno-

lomih počiva in moški so brez vsakega zasluga. (Mos)

NESREĆNA SMRT UJETNIKOVE MATERE

Mačkovlje, marca 1933. V februarju je umrla v Mačkovljah vdova Angela Purger. Težka osuda, ki jo je tepla skozi celo življenje, ji ni priznala tudi ob smrti. Moža je spravila v grob vojna, oz. njene posledice, a lani so ji aretilari sedemnajstletnega sina Silvestra, ki je bil obojen na tri leta konfinacije. Vse to in pa vedne sitnosti od strani oblasti so ji zrahljake zdravje, da se je revl zmešalo in si je končno v tem stanju prezela vrat. Zapuščaše tri otroke v največji bedi in žalosti. (Mos)

UMOR DVEH FAŠISTOV

Trst, marca 1933. V Trtu se širi vest, da sta bila dan pred znano eksplozijo v rafineriji, ustreljena dva fašista. Da se je nekaj zgodilo, se je pokazalo zlasti v obsežnih in vidnih ukrepnih oblastev, ki so celo za nekaj časa ustavile izdajanje potnih listov, zlasti za Jugoslavijo. Koliko je resnice v tej vesti, za enkrat ne moremo ugotoviti. Iz raznih nenavadnih dejstev pa jasno sledi, da se je v Trstu nekaj zgodilo, kar so pa znali spremno prikriti. (Mos)

ARETACIJA DEKANA VALENTINČIČA
Gorica, marca 1933. Državni pravnik je odredil aretacijo dekana mons. Valentinčiča. Vzrok aretacije za enkrat ni točno znan. (Mos).

NOVA ARETACIJA

Po dnelec marca 1933. Vaščanka Marica Pirnova se je pred kratkim vrnila z rednim potnim listom iz Jugoslavije, kamor je šla obiskati svoje znance. Ko je prestopila mejo, so jo preiskali in na podlagi nekega pisma aretilari. Kakor nam je znano, pismo ni vsebovalo ničesar kar bi bilo proti državnemu redu in zato se nam zdi ta aretacija nerazumljiva in sumljiva. (Mos)

NOVI KVESTOR U PULI

Pula, marta 1933. Dosadanji šef policije u Puli Carusi premješten je u Veronu. Na njegovo mjesto došao je Angelo Viola, nekdanji kvestor u Bresci.

POSTOJNSKA DEKANIJA PRIKLJUČENA JE TRŠČANSKOJ BISKUPIJI

Trst, marta 1933. — Kako javljaju trščanski listovi prema obavještenjima iz Rima, postojnska dekanija pripojena je trščanskoj biskupiji. Ta je dekanija naime do sada još uviđek pripadala ljubljanskoj biskupiji. Ali stvarno tom je dekanijom upravlja gorički biskup. Od sada će upravljati njome trščanski biskup. — Postojna spada naime politički pod trščansku prefekturu. U Lateranskom konkordatu izmedju fašističke vlade i Vatikana bilo je dogovorenno, da se i crkvena administrativna okružja, to jest biskupije po mogućnosti dovedu u sklad s političkim administrativnim okružjima to jest s provincijama, pa da svaka provincija ima po mogućnosti svoju biskupiju. Osim toga u konkordatu je bilo rečeno, da se sve župe koje pripadaju inostranim biskupijama podrede talijanskim biskupijama. — Postojna je, kako piše »Piccolo«, bila posljednja dekanija, koja je formalno pripadala jednoj stranoj ne-talijanskoj biskupiji. »Piccolo« kaže, da sa zadovoljstvom prima ovu novu mjeru, jer se već kroz čitavih petnaest godina tražilo ovo što je sada učinjeno. Stanje, koje je postojalo, priješlo je na vodno talijansku akciju uz granicu, koja je čisto političkog karaktera. Ovo pripajanje postojnskog dekanata trščanskoj biskupiji — kaže »Piccolo« — jedan je daljnji rezultat sporazuma izmedju crkve i države u Italiji. Pa i ako obuhvata mali teritorij, to ne znači, da nije to važan dogadjaj. Različita

pripadnost župa uz granicu, naročito prije konkordata i naročito pod uplivom antifašističke agitacije iz Beograda (kaže »Piccolo«) prouzrokovala je štetne i bolne posledice u političkom pogledu. Samo fašistička ustrajnost mogla je sve to da svalda. Sad je sve to svršeno. Zato je ono, što se očekivalo petnaest godina s veseljem pozdravljeno. To će koristiti — kaže »Piccolo« — bržoj fašističkoj i nacionalnoj unifikaciji Julijske Krajine.

Interesantno je kako »Piccolo« podvlači značenje konkordata za fašističku assimilaciju našeg naroda u Julijskoj Krajini.

VATIKANI I NARODNI JEZIK ... NA MALTI

Izmedju Velike Britanije i Vatikana postoji spor radi talijanskog jezika na Malti. Vatikan naime ustaje u obranu talijanskog jezika, koljeg Englezi pokušavaju izgurati iz škole i administracije. Talijanski svećenici na Malti vrlo su borbeni u obrani jezika. O tome je pred nekoliko dana bilo govorila i u londonskom parlamentu. Konzervativni poslanik Crookshank zapitao je, da li taj spor izgledan time, što je engleska vlada imenovala svog prestavnika pod svete stolice, Baldwin je izjavio, da su nesuglasice između Vatikana i Engleske rješene i da nema više razloga za borbu. Zašto se Vatikan, koji se nije ustručavao uhnati u košta s Velikom Britanijom u obrani nacionalnog jezika na Malti, ne zauzme i za naš narod u Julijskoj krajini?

cima u Africi, a kamo li jednom manjinom u Srednjoj Evropi.

Problem manjina doista ne mora biti pitanje granica. Ali se zato traži, da im se zajamči miran socijalni i kulturni razvitak. Manjine će tada imati manje razloga da budu nezadovoljne. Od političke zrelosti onih, koji upravljaju državama, ovisi, koje će manjine uvesti u novi državni poretki ili će one raditi protiv njega. Samo lojalnim postupkom stvaraju se lojalni građani, jer se nitko, pa ni narodne manjine ne bune iz puke obijesti. Smješno je i pomisliti, da su narodne manjine opasne po narodne većine; obratno je dateko razumljivo. Po samom prirodnom zakonu moraju manjine reagirati na izvanjsko nasilje, jer su one živi i osjetljivi organizmi

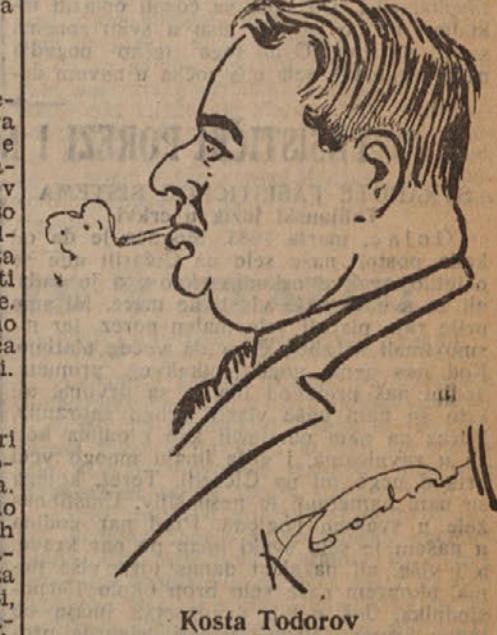
Može li se od fašističkih država očekivati, da će one znati vladati narodnim manjinama? Može li se to očekivati od Mussolinijeve Italije, gdje prodiranje narodnih manjina označuje samo jednu etapu u imperialističkom nadiranju? Ići za tim da bi se fašističke države obavezale na poštivanje prava narodnih manjina, je absurdno. Ugovori u tom pogledu znače, da bi trebalo stvoriti neke statične odnose, čime bi manjinska pitanja bilo konačno uređeno. Ali je to nemoguće, jer se fašizmi i sami bore protiv današnjeg stanja. Fašizam faktično i teoretski isključuje pitanje narodnih manjina. Kod fašizma, uz drugo, radi se u prvome redu, u jednom imperialističkom razdoblju, gleda sukob dviju suprotnih sila, morat ćemo se pridioniti i mi.

MATKO ROJNIO.

Prije nego je došao na vlast Mussolini je pisao u »Popolo d'Italia«: »Može se dogoditi, da Italija neće uspijeti postići da bude ljubljena od manjina dok budu na životu stari ljudi i zastareli sistemi radi pogriješaka i radi neshvaćanja, ali nikad neće skrīti da ju se mrzi radi nasilja i potisčivanja. To nije u našem temperamento.«

BUGARI I JULIJSKA KRAJINA

Važne izjave vodja bivše bugarske emigracije našem predsjedniku.

Kosta Todorov

Kako je poznato iz novinarskih izvještaja, dñe nekoliko dana otišla je iz Beograda za Bugarsku posljednja skupina bivših političkih emigranata, koji su pred 10 godina poslije ubistva Aleksandara Stamboliškog morali ostaviti Bugarsku, da si spase svoj život, i proveli su 10 godina u emigraciji, a sada povodom amnestije, koju je dala Bugarska vlada za sve političke emigrante, mogu da se vrate. Na čelu ove skupine bili su Aleksandar Obov, bivši ministar unutrašnjih djela u vlasti Aleksandara Stamboliškog i Kosta Todorov, bivši bugarski poslanik i opunomočeni ministar našem Dvoru u Beogradu (čiji smo članak o fažizmu donijeli u jednom od prošlih brojeva).

Pri ispraćaju naša se je na željezničkoj stanici u Beogradu gomila prijatelja od par hiljada ljudi. Medju ostalim bili su na stanici da se oproste sa bugarskim emigrantima i da im poželete sretan put, kao i sreću i uspjeh u budućem radu u interesu pravil i sivečnih jugoslovenskih idealima, takodje i zastupnici našega Saveza, sa predsjednikom e Dr. Cokom na čelu, koji je za vrijeme dok su bugarski emigranti boravili u Jugoslaviji podržavao sa njima prijateljske veze. Na rastanku pred polazak voza, Kosta Todorov i Aleksandar Obov, bratski i srdačno su se oprostili sa predstavnicima Saveza, i kod toga ova dva bugarska privaka zagrljivši našeg predsjednika izrekli su ove značajne riječi. Kosta Todorov rekao je dr. Čoku: »Vjeruj, brate, uvijek ću se sjećati našeg prijateljstva i nikad neću u svom budućem radu zaboraviti da naša jugoslovenska zapadna granica svršava zapadno od Soče. Imaj i Ti uviđek na umu, da je naša zajednička istočna granica na Crnom moru. Aleksandar Obov je rekao: »Želim, da kao što smo mi dočekali čas da se možemo vratiti u svoju domovinu, da bi što prije došlo, da se budete mogli Ti i s Tobi svi ostali emigranti iz Istre vratiti se svojim kućama.«

Ovaj ispraćaj bugarskih vodja bila je jedna golema manifestacija jugoslovenske misli i pravog i iskrenog bratstva svih Jugoslovena od Soče do Crnog mora.

FAŠIZAM NAS NAMJERNO UPROPAŠTAVA

NOVE NAREDBE O RIBARSTVU I NAŠ PRIMORSKI ČOVJEK

Pula, marta 1933. Nedavno je talijanska vlada izdala dekret, kojim se uvođe neke nove mјere za ribarenje u vodama uz istarsku i tršćansku obalu. Tim dekretom uključuje se onaj red, koji je do sada postojao prema običajima i zakonima pod Austrijom, koji su bili povoljni i koji su sasvim odgovarali potrebama i prilikama našeg primorskog svijeta. Prema novom fašističkom dekretu u našim vodama moći će od sada unapred sasvim slobodno da ribari kogod hoće, pa i uz samu obalu, što do sada nije svagdje bilo dozvoljeno, jer su pojedina mјesta imala neku vrstu monopolja na izvještaj dio mora. Od sada dolaziti će još više nego da sada u našem vodiču s mrežama koje pustio more, jer grabe svu ribu do samog dna i uništavaju čitava jata pa onemogućuju i rasplod ribe. Do sada su čozoti dolazili takodjer, ali po zakonu nisu u svim zonama smjeli da love. Osim toga teško pogadjaju naša primorska sela ona točka u novom de-

kretu, gdje se kaže, da se ribarstvom smije baviti samo onaj ko ima zato »licenciju« izdanu od pomorske oblasti na posebnu molbu bilježivanju sa 8 lira. Osim toga svaka osoba, koja učestvuje u ribolovu mora imati svoju ličnu legitimaciju uviјek sa sobom, a porez toga i potvrdu, da je platila redovitu članarinu za ribarski sindikat, u kojem mora biti član. Koliko je to težak udarac za naša primorska sela jasno je na prvi pogled. U našim selima bavili su se u posljednje vrijeme, kad je zavladala velika bijeda, skoro svih ribarenjem, da ulove bar za hrana. Sad ne samo, da to više neće smjeti, ako nisu profesionalni ribari upisani u fašističkom sindikatu i ovlašćeni od pomorske vlasti, nego neće imati ni što da love, jer će im čozoti upropastiti more svogim »kočama«. Zbog novog zakona zavladala je na Puljštini prava uzbuna i u selima su karabineri spremni da ureduju, ako dočega dodje.

FAŠISTIČKI POREZI I NAŠ ČOVJEK NA ĆIĆARIJI

STRAHOTE FAŠISTIČKOG SISTEMA

Talijanski jezik u crkvi

Golač, marta 1933. Moguće je da od kada postoji naše selo na Ćićariji nije se osjetilo ovakve oskudice kao što je sada, ali za sve to naše vlasti ne mare. Mi smo prije rata plaćali vrlo malen porez, jer nismo imali ni zbog čega da većeg platimo. Kod nas nema uopće nikakvog prometa. Jedini naš proizvod bio je sa drvinom, ali i to su nam naše vlasti strogo zabranile. Porez su nam odmjerili kao i onima koji su u ravnicama, i gdje imaju mnogo veći prihod nego mi na Ćićariji. Teret, kojega su nam nametnuli je nesnošljiv. Uništit nas žele u svakom pogledu. Pred par godina u našem je selu svaki imao po par krava, a i više, ali nažalost danas toga više nema, akopreni naše selo broj okolo 130 posjednika. Još nekih dvadesetak imaju po jednu kravu. Nama prijeti sigurna propast.

Ovih se dana dogodio u našem selu vrlo žalostan slučaj. Momiloviću Antonu, koji nije mogao da plati porez, t. j. dvomesecnu ratu, zaplijenili su javni organi i odnesli ono malo rubenine, pa i ono što je imao na krevetu i u nekoliko haljina njegove žene. Ostavili su mu goli krevet i cijelu porodicu golu. Mi se doduše mnogo ne čudimo ovome, akopreni nas a i svakog razumnog čovjeka duša boli, jer znamo da nešto ovakva može učiniti jedino onaj naš rod, koji se ponosi sa svojom »dvotisućnom kulturom.«

Inače u zadnje vrijeme dogodio se jedan drugi slučaj, koji nas također boli. Naš je duhovni pastir, (koji je inače rodom iz Jugoslavije) uveo u našu crkvu sasmač talijanski jezik. Do sada služio je službu božju u latinskom jeziku. Počeo je sad poučavati nekoje mladiće i dievojke talijanske crkvene piesme, tako da kada dodemo u hram Božjim ne možemo se ni bogu moliti a niti misliti na njega u svome materinskom jeziku. — Ćić.

DELO V NABREŽINSKIH KAMNOLOMIH USTAVLJENO

Trst, marta 1933. V vseh kamnolomih Nabrežine, je bilo delo popolnoma ustavljen, kar se je pričakovalo že dobro časa. Nekaj desetin delavev, ki so proti koncu še delali, sploh niso dobivali plaće, in so jih moralni stražiti, da niso zapustili dela. Tudi na stotine delavev, ki so prej delali in so sami zapustili dela, še ni prejelo svojega zasluga. Nekdaj lepo urejevani kamnolomi so danes na pričetku propada. Stol-

in stoletja so kljubovali raznim zaprekam in dajali ljudem kruha, a sedaj je konec vsega. Ljudstvo je obupano in topo pričakuje, kar mu bo prinesla usoda. (Mos.)

KOLIKO JE ZA FAŠIZEM VREDNA ZEMLJA NAŠIH KMETOV?

Trst, marta 1933. Nova cesta, ki je začrtana od Hrastja pri Št. Petru pa do Globovnika v Trnovem, gre kar vprek; čez skale, zasajene parcele, čez travnike, pašnike in ginalce. Srednji del ceste nekako od vasi Ratečeve brdo do Podsteni je že zgotovljen. Do oktobra so delali vojaki od oktobra dalje (dokler je zapadel prvi sneg) pa civilisti. Toda ne domaćini, zaposleni so bili Istrani, Kastavci in Ćići. Delo ceste je zelo otežko, vsele skalovia. Celo polete so razstreljevali neko skalo. Razstreljeno kamenje je naredilo veliko škodo, ko se je valilo po mladom smrečevju in borovju, travnikih in pašnikih. Vodo morajo dovzati iz Zagorja z dvemi pari koni in seveda s težkimi vozovi s katerimi so razvili tam, kjer so skale prizanesle. Tako so upečili vдов Valenč Mariji iz Ratečevega brda lep travnik, na katerem je pridelala vsako leto približno 3 voza sena. Že za cesto so ji odvezeli lep kos travnika. Tudi drugim posestnikom so naredili veliko škodo. Za odvzeto zemljišče obljubljajo bare 0.70 Lir za kvadratni meter! Toliko je torej vredna zemlja naših kmetov.

FAŠISTOVSKI OTROŠKI VRTEC V SLOVENSKI HIŽI PRODANI NA DRAŽBI...

Ročinj, marta 1933. Pri nas pa imamo otroški vrtec (Asilo infantile). Kmetu Francu Bajtu je bila hiša prodana na dražbi in — joj kolika sreča! — prav to hišo, ki je največja v vasi, so določili v te plemenite svrhe. Da, da, srečni smo mi Ročnjci, pa kaj ko pravilo, da nič na svetu ni stalnega... — (rob)

ZA »NEKATERE« JE DELA...

Trst, marta 1933. Naš mladenič, ki je po 3 mesecih brezposostenosti dobil vpoklic lastnika neke parne, da nastopi delo, se je s predpisanim formularem predstavil tajniku sindikata Ferruccio Pierandrei, doma iz Palerma.

Tale Pierandrei je povedal našemu mladeniču, da ne more potrditi njegove zaposlitve, ker so zadnje dni prispele neki »naši«. Pod »naši« razumejo taki le Pierandrei »regnicole« in kakor izgleda smo Tržačani še vedno »austriaci« in »slavi«. Seveda tudi pri tržačkih Italijanah tako početje ne vpliva kdo ve kako navduševalno. — (rob).

GOSPODARSKA KATASTROFA TRSTA

Trst, marta 1933. Tržaško mesto, nekaj tako slovče, zadnje čase strahovito propada. Kriza, ki se jo sicer povod občuti, posebno Trstu ni prizanesla. Vzrok temu propadanju pa je ne samo gospodarski moment, nego predvsem politični.

Tržaška časopis je sicer endušno protestiralo proti temu, da se skoro vsa mornarica in vse važnejše pristaniščne nave prenesajo v Genovo na izključno škodo Trsta, toda doseglo ni nič.

Tržaška luka je že povsem izgubila licu velikega pomorskoga mesta. V prosti luki, kjer je bilo vedno vreme in življenje, je danes vse pusto in prazno. V tobačnih tovarnah, kjer je bilo zaposlenih do 9000 ljudi, so osobje polagano opuščali in končno vse odslovili, tako, da je sedaj obrat v tobačnih tovarnah docela ustavljen. Iz-

piti in sestradi obrazni so se pomnožili. Tobačne delavke, ki so z delom svojih rok služile najpotrebnije skorjico kruha brez posebnemu možu in otrokom, so danes na cesti. Sliši se, da bodo v kratkem zaprili tudi tovarno olja pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Ubogi Tržačani, vajeni lepega in veselega življenja se sedaj zbirajo pred lavnimi kuhinjam in čakajo na borno kositelje, ki naj jim podalja agonijo.

Kjer so kakšna dela, pa imajo vsekakor prednost »regnicoli«. To se opaža tudi pri gradnji vodovoda od Miramara pa do Tržiča. Vodovod gradilo iz fonda za javna dela, z nameonom, da si bodo domaćini v tei strahotni krizi zasluzili vsaj najpotrebniji kruh, teda še tukaj so v pretežni vremeni zaposleni Italijani iz starih pokrajini. (rob).

ITALIJA SE SPREMA NA RAT!

Nove ceste, železnice in skladišča v Istri

ITALIJA JE MIROLJUBNA...

Trst, marta 1933. Do 1. avgusta t. l. se bodo v 25 italijanskih mestih otvorili predvojni letalski tečaji za vojne pilote. Tako je odredilo ministerstvo aviacije. V kurze se bodo seveda sprejemali člani fašističnih mladičkih organizacija. Vsekakor se mora fašistična mladina vsestransko izobraziti in vzgojiti. (Mos.)

NOVE ITALIJANSKE KRIŽARKE.

Trst, marta 1933. Prijedno leto bosta stopili v službo dve novi italijanski križarke. Opremljeni sta srednje modernije in starija »Condottieri«, vsaka ima po 6.900 ton. Ena se imenuje »Emanuele Filiberto Duca D'Aosta«, druga pa »Eugenio di Savoia«. Le tako naprej... do razořitve! (Mos.)

ZBEGALI SO KMETE...

Človek-kmet je navezan na svojo zemljo, z ljubezijo je k njej priraščen in jo ljubi. Trudi se na svojih njivah in poti, toda tukaj najde tudi pravi počitek. Nedeljski odmor je kmetu mnogokrat le mirno ogledovanje njiv, stezic in grličev.

Tudi naš človek je kmet, toda kmet brez miru in brez počitka. — Kjer je tekla drobna stezica bez njivo, ali je šel kolovoz ob mejah, je sedaj samo tramovje, žičica, kamenje. Nova široka cesta neusmiljeno gopta našo zemljo in hiti proti jugoslovenski meji — Kmetu imelijo njive in travnike za odskodnino pa gradijo cesto, ki naj služi v vojaške svrhe. — Naš kmet je zbgan. Boji se kdaj bodo zapele lopate in stroji na njegovih njivih in jo začeli spominjati v cesto.

Same ceste, vojašnice, rovi kanoni, vojaštvo. — Vipavec, težko preizkušeni, mrko gleda na Nanos, to novo najmodernešo orožarno. Široka, lepa, vojaška cesta se vije v vrh v notranjosti hriba pa so sami rovi, kanoni in tanki.

Kmet iz Vipavske doline mi je potožil: »Italijansko ne znam brati, slovenskih ljestov ni, in to je krivo, da ne znamo kaj se prav za prav dogaja. Vidimo le, kako se italijanska vojaška moč v naših krajinah dan za dan večja, kako nastajajo naše steze, njive in travniki široke ceste in kakovo v zvotlane grice in gore izginja oranje...« — (rob)

SONO MORTO, SONO MORTO!

Prosek pri Trstu, marta 1933. Pri nas imamo mnogo vojaštva, ki ima tudi nalog stražiti smodnišnico v Briških (sredi poti med Prosekom in Opčinami). Pred par dnevi je tu ponoči razsala huda nevihta. V smodnišnico je uderila etrela in ozgal vojaka, ki je stal na straži. Vseh dva setjet vojakov, ki so bili prisotni, so zapustili svoja mesta in pripeljali ozganega tovariša na Prosek. Rečež se je vencmer drl: »Sono morto, sono morto« (mrtev sem). Kapitano pa je vojake pojavil, ker so tako zvesti — prijatelji. rob.

NAROD POSLUŠAM...

Z VRTILJAKOM BODO PRIŠLI...

Fašizem stremi v svojem delovanju predvsem zatem, da v takozvanem odrešenem ozemlju čim temeljite in hitre raznodi avtohtono ljudstvo. Pri tem ne izbira sredstev. Kjer ne gre izlepa, gre s silo, samo, da je dosežen cilj.

Ko je zloglasna Gentilijeva reforma ukinila vse naše šole se fašističnim ministrom prosveti in pedagogom ni zdelo dovolj. Bilo so se, da bodo uspehi prepočasni in nezadostni. Treba si je bilo omisliti čim gostejšo mrežo takozvanih »Ricreativ«, to je nekakih zabavišč za deco, kadar je prosta šolskega pouka. Naša deca bodo čim bolj odtrgana od materinega okrilja, čim bolj odtrgana domaćemu jeziku in domaći vzgoji.

Ce je kdo v državni službi, če je kdo pri mestni občini, če ima katerokoli občinski koncesijo, ali je na kakovosten koli način od njih odvisen, mora prodati svojo deco in jo pošiljati v »ricreativ«, sicer se kaj kmalu od bliže seznaniti z metodami rešiteljev.

KAKO JE LOVRANSKI SV. JURAJ FAŠISTIZIRAN

Lovran, u Istočnoj Istri, gradič je veoma star. U Riječkom »kanceliru« nalazi se jedna presuda od god 1438 iz koje se vidi, da su u ono vrijeme bili u Lovranu župani: Ceković, Križmanić, Lovrica, a sicer: Mato, Serbić, Korosac, Mužević, Beljan i Kaličić. God. 1456, bio je u Lovranu župan Benko Bačić.

Mjesto starnom do srži hrvatsko. Župna crkva potiče iz srednjega vijeka, a posvećena je sv. Juriju. Taj svetac je ujedno i patron lovraške župe. Njegova se slika nalazila nad glavnim oltarom. Svetac je prikazan na konju kako ubija zmaja. Boje žive, u kojima predvadlava crvena i plava.

Kadli jednoz dana — otrag dvije godine — dogodilo se čudo. Stara slika, što je do tada visela nad oltarom, nestala, a na njenom mjestu osvanula druga, na kojoj je Svetec prikazan kao nekakav fašist. Ni slika ni prilika onoga staroga sv. Jurja. Domaći se svjet uzbunio i zatražio od župnika, nekog šašavog Sicilijanca, razjašnjenja. Ovaj probljedio i vele, da se primorat i onesvilestio ali objašnjenja niste dao nikakva, tako da se ni danas ne zna, kud

je ona drevna umjetnina dospjela. Talijani dopuzi u Lovranu govore na sva usta, da je slika sv. Jurija uklonjena, jer da je na njoj svetac prikazan kao nekakav hrvatski graničar, osim toga, da je na njoj bilo odiye crvenog, bijelog i modrog, što je njih. Talijane upravo bolo u oči.

I ta čeljad hoće još da govori o nekim tobožnjim trogljanskim vandalinima!

Ima još nešto. Odmah poslije aneksije Talijani su na zvonik lovraške župne crkve uzidali nežakov lava. Čemu to? Lovran nije nikada bio pod Venecijom i ništa nije sačuvao od nje osim crne uspomene na dva njihova gusarska čina: pljačku od godine 1599 i na palež od godine 1614. To je sve, što je stara kronika zabilježila o odnosima krvnica Venecije i našeg Lovrana. Čemu dačle onaj lava?

A čemu i onaj fašistički znak »Litorija«, što su ga uklešli na jednom kamenu na lovraškem »Vratima?« Ili misle možda i onu spordnju proglašiti umjetninom, da mogu opet kriješati protiv nas, kad jednom uđemo u Lovran i učinimo njima, što su i oni nama...? Barba Šime.

IMPERIJALISTIČNA PROPAGANDA

Oriens-Album di 70 incisioni d' oriente, a cura di G. Bascapé. Opera Italiana pro Oriente. Izданo in prilici slavne »Celebrazione del pane«. Album je značilen za italijansko politiko. Končni cilj je Palestina! Zgodovinska opora so križarske vojne, rimsko akropolu v Pálmiri! Album kaže »stoljetne tradicije in nove sile domovine, ki sanja o širiji misiji v svetu, ki potrebuje danes — širše horizonte.«

Naj se torek vrne Rim (!) na Vzhod, na poti legij! —!

Naj se vrne na poti križarjev, romarjev, trgovcev — !

Nekaj točk smo že dosegli: — Aquileja, Postumia, Montenegrino, Fiume, vedette rom

SPECIJALNI TRIBUNAL

Kako talijanski antifašisti zamišljaju budući Specijalni Tribunal...

Rim, aprila 1932.

Otputovalo sam u Rim na proces druga S. i njegovih prijatelja pred izvanrednim tribunalom i odsio sam kao svećenik u poznatom hotelu M. Ali moja svećenička halja, taj čarobni ključ u čitavoj sjevernoj Italiji, još uvek mi nije mogla pribaviti ulaznicu u tribunal. Nakon kratkog razgovora sa dobrim prijateljima izabrala nošnju fašista. Preodjevanje u privatnim kućama je opasno. Udosmo, dakle, Cl. R. i ja kao nenapadni, ozbiljni studenti u sveučilišnu zgradu. U nekoj sporednoj prostoriji se preodjenuh. Pa kako 80% studenata nosi crne košulje, izvukoh se medju njima neopazice opet napolje.

Uskoro zatim išao sam sa svojim prijateljem odvjetnikom duž blistavog Corso Umberto pa preko Cavourova mosta do pravosudne palače. Moj prijatelj je odvjetnik na sudu u T. On je pouzdan i marljiv drug, koji ima nevjerojatan dar pretvaranja i konspiracije. Pošto nastoji, što je više moguće, da ne dospije u središte senzacionalnih slučajeva, njegovo je ime gotovo nepoznato među odvjetnicima Piemonta, pa se zato i usudio da preduzme obranu S-a, jednog mladog radnika, koji je sa raznim drugovima optužen da je u najvećem poduzeću rimskih kovinske industrije pokušao stvoriti tajnu organizaciju. Moj prijatelj ne može očuvati S-a, tamnice u Portolongone, pa mu baš tu treba predati nalog, koji je u vezi sa mojom misijom. Putem sam objasnio prijatelju što ima da radi i u tom stigmo pred pravosudnu palaču. Pred glavnim ulazom stoe dva stražara fašističke milicije. U primjeru, gdje zasjeda izvanredni sud, opte su crni milicioneri sa nataknutim bodovima. Dva stražara pred vratima dvorane za raspravu, koja je najveća u cijeloj palači. Neki činovnik u civilu zahitjava naše iskaznice. Autentične iskaznicu odvjetničke komore sa fotografijom i sa svim potrebnim štampiljama, koju je pokazao moj prijatelj, ispitao je natočnije. Ja izvukoh iz džepa svoju člansku fašističku iskaznicu i činovnik na to samo kimum. To je sve. Udosmo u dvoranu. Osim stražara karabinjera bili su u velikoj okrugloj dvorani samo nekolincima civila, koji su sjedili na klupama i u kojima se na prvi pogled zbog njihova slobodna držanja moglo prepoznati agente javnog poretku, koji zastupaju zakonom propisanu »javnost«. Inače se od javnosti nije ništa opazio.

Izvanredni sud napunja gotovo beziznimno čitavo stanovništvo Italije užasom i odvratnošću. Njegov pravorijeck poznaće samo robovi i smrtnu kaznu. Kao suci služe pet časnika fašističke milicije, kojima je fašistički reglement sveto pismo i zakonik. Optužbu zastupa neki sudac. Sud osuđuje uvek na najveću dopustivu kaznu. Kao mora pritiće ova institucija milijune radnika i seljaka svojim osudama na tamnicu u trajanju od tisuće godina na same anonsne optužbe i prazne indicije, pa i smrtnim osudama nedužnih ljudi u Lucci, Puli, Trstu, Rimu i drugim mjestima. Vojničkom tačnošću u devet sati stupa predsjednik u dvoranu. Vojni suci nose »veliku uniformu«, ešarpe i gajtanji se blištaju, a sa nabreklih muškaračkih grudi svjetljučaju sveti ordeni i režimska odlikovanja. Milicija odaje počast, Svi: državni odvjetnik, odvjetnici i novinari dižu desnu ruku na stari rimski pozdrav. Citam odredbu koja je velikim slovima ispisana po zidovima: Qui si saluta romanamente. (Ovdje se pozdravlja rimski).

Digoh ruku propisnim pravcem, koso

nared. Predsjednik odgovara istim pozdravom i otvara raspravu.

Na jednoj strani dvorane, na površnom podiju, nalazi se neka vrst kaveza sa željeznim šipkama, koje dopiru sve do stropa. U tom kavezu sjede optuženi, tri mlađa radnika inteligentnih, oštreljih poteza na mršavim licima rimske rase. Tek na ulazu u dvoranu skinute su im lisice. Desno i lijevo kraj njih stoje u kavezu dva vojnika milicije sa nataknutim bodovima. Cio kavez je opkoljen karabinjerima. Predsjednik po broja kratko sve točke optužbe, koje ove mlađe ljude okrivljuju da su:

...odredenog dana godine... u T... zajedno i sa drugim nepoznatim osobama pokušali uspostaviti zabranjenu stranku i dijeliti letke, u kojima se stanovništvo pozivalo da oružanim rukom ustane protiv državne vlasti, da se proglaši republika...

Optužbi su teške. Očekuju ih 15–20 godina robije. Perovoda čita, na zahtjev predsjednika, iskaze vlasti za javnu sigurnost. Čita tih, pretjerano brzo, bezvoljnim, napola nerazumljivim glasom. Vidim kako se napregnuto dječko lice druga P. pritiše uz željezne šipke, da bolje shvati ove važne iskaze. Sedamnaest mu je godina, analafet je i zdvojno se trudi da shvati što se oko njega događa. Nad njegovim desnim okom nalazi se debela modra oteklična.

Gledajući u strop, kao da vidi nešto malo prasne, poziva predsjednik optužene da se brane. Naziva ih sa »ti« i dodacuje im psovke kao da bi ih poplijuvao.

Ustaje S. Na njegovom mršavom žutom licu blistaju grozničave oči, koje odaju malaričnog bolesnika. »Mi smo proleteri. Pred ovim sudom, koji zasjeda uz isključenje javnosti, mi se ne branimo.« Zatim sjeda. Istu izjavu daje i drug P. Širokim pjevacim glasom seljaka. Njegov pogled ispod natečenih vjeđa kliznu do druga S., koji mu kimum glavom. Takoder i L. se priključuje izjavi, ali, kao i uvek, ne može da obuzduje jezik: »Ili možda trebam ovom poštovanom zboru da nešto objasnim, gospodine predsjedniče?« Ordeni zvezcaku na srdžbu uspamjetljenim grudima sudaca. Sa negodovanjem odmakoše se službeni branitelji od kavezeta. Milicioneri su već pograbili druga L., savili mu ruke na ledu, a predsjednik ga, blijed od srdžbe, isključuje sa daljnje rasprave.

Vrata kavezeta škrinuše i grub udarac izbacuje van. Suci s uzbudnjem izmijenile primjedbe, a jedan agent puha je tih kroz nos. Dva policijska agenta bili su pozvani kao svjedoci. Oni su ponovili uljedno ono, što je perovoda već pročitao, trudeći se vidljivo da naprave što bolji dojam. Poslije njihovog govorja je državni odvjetnik. Njegove riječi su bile naduvene, kao i njegova toga. Za njega su optuženi zločinci asocijalna stvorenja od kojih se mora štititi čovječanstvo:

»Casna je zadača ovog ponositog suda... — i tada preliše svaki drugi smisao njegova govora oblací žrtvenog dima. Odgovornost optuženih je dokazana. On traži egzemplarnu kaznu: 20 godina za S., 18 godina za L. i obzirom na njegovu mladost 15 godina za P. u slavu talijanske domovine, kojoj Duce želi da ostane velika i nedirnuta. Moj prijatelj govori sa mirnim i jednostavnim dostojanstvom. On se bori na jednoj izgubljenoj poziciji i može da smatra za sreću što predsjednik nije upotrebio svoje pravo da otkloni svakog privatnog branitelja. Stari vojnici zure u zrak, a predsjednik je zadubljen u svoju igru olovkama i gumom i nema vremena da sluša. Nakon njega izvršuju oficijelni branitelji svoju žalosnu zadaču. Oni se ograničuju na to da mole za najmanju kaznu. U ovo vrijeme izvršuje takoder i moj branitelj svoju zadaču. On pristupa kavezetu da sa svojim klijentima neprimjetno izmijeni nekoliko posljednjih riječi. Od ovih nekoliko, pred čitavim pospanim sudom, izmijenjenih riječi može da ovisi jedan dio uspjeha moga puta. Vidljivo osjećam kako mi lupa srce. Sagubam se svom susjedu i pitam ga koliko je sati.

Sud se povlači. Nakon pet minuta ponovno se pojavljuje. I P-a. vraćaju u kavez. Osuda je izrečena onako, kako je to tražio državni odvjetnik. Tri druga stope mirno i čvrsto. Samo P-u zadrhtaše usne.

Za nekoliko minuta kažnjениći su svezani, da bi ih vratili u ćelije kaznione. Regina Coeli (Kraljica neba). Iz suda ih odvozi policijski auto.

Do nas lagano dopiru glasovi njihove pjesme:

»Ustaj narode, spremaj se na ustanak, zastave se viju, vrijeme je...«

Idem preko Piazza del Popolo, zatim preko Pincia ulicom Villa Borghese. Dalje tamo iza kupole Petrove crkve zalazi sunce. Citavo nebo gori kao usijana bakrena posuda. I sada su upravo tri moja druga živi zakopani u ćelije kaznione.

Dino Montanari.
(Podzemna Italija)

FAŠISTIČKA ŠTAMPA I KARLO LUSINA

Rijeka, marta 1933. — Ko je Carlo Lusina, to će se čitatelji sjećati. To je jedan talijanski mladić s Krka, koji je umro u ono vrijeme oko trogirske afere, a talijanska štampa bila je proglašila, da je ubijen od strane Jugoslavena. Lusina je bio stvarno napadnut od jednog Krčanog Jugoslavena, ali umro nije od toga i to je ljeićnički dokazano. Sad talijanska štampa opte o tom slučaju piše.

»Vedetta d'Italia« bila bi nesretna, da Carlo Lusina nije umro! Ona se hrani od smrtri, prirodne ili nasilne, raznih martira i obavija ih legendama da bi se mogla

nauhavati od sumnjivog patriotizma i da bi nas mogla grditi. Poznato je, na kakav je način stvorila legendu o martiriju Carla Lusine, pa po tom slučaju možemo suditi i druge njihove martire.

»Vedetta« javlja, da je 25 pr. m. u Krku suden Josip Bugešić, koga okrivljuje za smrt Carla Lusine i zgrza se, što je on osuden na 30 dana zatvora radi ispadu u pripitom stanju. »Talijani Krka i Rijeka indignirani su — kaže »Vedetta« — zbog ove uvrede nanesene pravdi, ali će uspomena na Carla Lusinu ostati »uklesana u srcima svih Jadranaša«.

MASARYK I MUSSOLINI ILI DVA SISTEMA U POSTUPKU S MANJINAMA

U Mussolinijevom sistemu ne treba mnogo da govorimo. Morali bi naime da opetujemo sve ono, što je do sada o stanju naše manjine pod Italijom napisano. Osvrnut ćemo se zato samo na jedan momenat. U jednom od posljednjih brojeva našeg lista objavili smo, da je prema fašističkoj službenoj statistici broj nepismenih u Julijskoj krajini porašao za 100 posto otkako je uvedena talijanska škola na mjesto naše. To je rezultat Mussolinijevе asimilacione akcije kroz školu. To je asimilacija i nivacijacija Istre do razine — Kalabrije i Abruzza.

Medutim Masaryk postupa sasvim drugačije i postizava sasvim drugačije rezultate. Da se ne gubimo u riječima, citirat ćemo činjenice:

Kako je poznato pred tri godine, u povodu svog osamdesetog rođendana, u današnjem slavlju čehoslovačkog naroda, president Masaryk učinio je bio lijepi gest: parlament mu je dao narodni dar, votiran milijun kruna, a on je veliku svotu odredio za uspostavu jedne talijanske akademije u Bratislavi, koja će se brinuti za širenje talijanske kulture među Madžarama, koji su pripali Čehoslovačkoj. Ta se je akademija doista i osnovala u novembru 1931. Sad, pred nekoliko dana, u povodu 83 rođendana predsjednika Masaryka došla je u Prag delegacija čehoslovačkih Madžara, da osnivači talijanske akademije podnese detaljan

izvještaj o radu i rezultatima akademije u kratko vrijeme od osnutka.

Predsjednik madžarske akademije Orban rekao je pred Masarykom tim povodom, da Madžari u novoj državi vide u Čehoslovačima braću, s kojim žele da dijele i dobro i зло, pa žele, da nestane između njih i najmanji znak nepovjerenja. Masaryk je bio dirnut i izrazio je veliko zadovoljstvo s rezultatima akademijinskog rada, a naročito ga veseli, što su se u radu za širenje madžarske kulture našle sve razne madžarske političke struje složne. Dogodilo se naime ono, što bi u Madžarskoj bilo nemoguće: nestale su one diferencije koje Madžare u Madžarskoj razdvajaju i navode na medusobnu borbu. Svi Madžari bez razlike rade na razvijanju svojih kulturnonacionalnih tekovina i postizavaju u nacionačkoj državi rezultate, kakvi se niti u Madžarskoj ne daju zamisliti. Masaryk je dobro istaknuo u svom govoru, da specijalan položaj manjine sili na život aktivnosti (ako su slobodne i nesmetane u tom pogledu) a dodir s drugim narodom obogaćuje njihovu kulturu.

To se najbolje manifestovalo baš u slučaju madžarske manjine u Čehoslovačkoj. Madžarski književnik Moricz, koji je nedavno posjetio Čehoslovačku, da ispita položaj madžarske manjine i sam, da je tamo našao »nove Madžare, na visokom evropskom kulturnom i socijalnom stepenu«.

JAVNO MNENJE V ITALIJI

MUSSOLINIJEVA NAVODILA CELOKUPNOJ ITALIJANSKOJ ŠTAMPI

»12. 8. 32. Izmenjiva diplomatov se mora priobčiti na prvi strani z naslovom čez vse stolpe. Uvodni članek naj predvsem komentira o zadovoljstvu odslovljenih diplomatov.«

Naslednji dan je novoustoličeni stolčkar šef presbrija Polverelli z dučevljem pooblasci izdal sledeće »priporočilo«:

»Nekateri časopisi so ob priliku znižane željezniške tarife za novoporočence, ki so namenjeni v Rim predlagali naj se ta olajšava dovoli tudi vsem onim, ki nameravajo poseti Benette; v bodoče pa naj se vzdržijo poročevanja o tem predlogu.«

»Časopisi naj poročajo o dučevljem čestnem priznanju podestatu iz Bastiglia (pokrajina Modena) zaradi napisa na mestni biši, ki sintetizira fašistični poim o državi. Članek mora biti priobčen na naslovni strani lista s sledećim uvodom: »Štirinesti zvezek italijanske Enciklopedije priobčuje v drugem delu pod besedo fašizem sledeći dučevljev spis, posvečen členitosti in socialni doktrini fašizma.«

»Listi naj ne prinašajo vesti o obisku Hofmana pri Dučelu, dokler ne izide poročilo agencije Stefani.«

To je svoboda tiska v Italiji. (Mos.)

SLAVENSKA PREZIMENA PRETVORENA NA TALIJANSKI OBLIK

Trst, marta 1933. Trščanski prefekt potpisao je opet veliki spisak prezimena, koja su slavenskog pretvorena na talijanski oblik. Medju ostalim pretvorena su i ova prezimena: Benedetić u Benedetti; Baš u Bassi; Bizjak u Bisiani; Bulešić u Bullessi; Buršić u Borsi; Bušačić u Bussani; Čeh u Cecchii; Cerovac u Ceric; Komparić u Compari; Dorčić u Dorsi; Ferletić u Ferletti; Jelušić u Gelussi; Górpup u Gori; Janković u Gianni; Jurizza u Giorgi; Kovač u Fabri; Lovrinović u Laurini; Lukšić u Lussi;

Marinović u Marini; Martinović u Martino; Marušić u Marussi; Debevc u Debelli; Gerželj u Gherelli; Franetić u Farnetti; Godnić u Gadinji; Gustinčić u Gustinj; Gec u Gezzo; Gašperšić u Gasperi; Hreščak u Crescija; Vitez u Viti; Čergolj u Cergoli; Mozetić u Mosetti; Perac u Perazzi; Pinavžić u Pinassi; Ples u Plezzo; Prez u Prezzi; Raspolić u Raspulli; Štok u Stocchi; Šijard u Sciardi; Šantić u Stanti; Valent u Valenti; Vidulić u Vidoli; Žužek u Suzzi.

ŠTO SE DOGADJA S NAŠIM KONVIKTOM U PAZINU?

Pazin marta 1933. Kako je poznato, ono, što je istarski seljak svojim doprinosema i uz pomoć ostale svoje braće gradio, dječki konvikt u Pazinu, bio je u svoje vrijeme od talijanske vlade rekviriran, to jest oduzet našem dječkom potpornom društvo. Ta velika zgrada nije bila još dovršena, kad ju je Italija zarobila. Posebnim dekretom vlasništvo je prešlo na pazinsku općinu ili točnije »Congregazione di carità«, kojom

upravlja općina. Nedavno le pazinski načelnik tražio od vlasti potporu od 800 tisuća lira, da bi se zgrada mogla završiti i da bi se u nju mogao smjestiti talijanski konvikt »Fabio Filzi«. Puljski prefekt izvještava sada pazinskog načelnika, da je molba upućena ministarstvu finansija na proučavanje. Kako vidimo, uzurpatori nemaju baš najveće koristi od svoje pljačke.

TRŽAŠKA „DANTE ALIGHIERI“ IN NJENE NOVE NALOGE

Trst, marca 1933. Družba »Dante Alighieri« ima v Trstu že od konca svetovne vojne dalje svoj kraljevni odbor. Vse dolani je ta odbor zelo malo deloval, u zadnjem času pa, ko je pričel dr. Nodale organizirati dječake, se je število njegovega članstva potrojilo. V nedeljo je imel svoj obični zbor. Predsednik Muratti je u svojem govoru poudaril, da se naloge družbe ne smjejo omejiti le na razširenje talijanske kulture v inozemstvu, marveč, da je

USTANOVNI OBČNI ZBOR „KLUBA EMIGRANTOV“ V LITIJI

Že dalj časa je, kar se je ustanovil v Litiji pripravljalni odbor »Kluba emigrantov« in je pred kratkim preel potrjená pravila. Pretečeno nedeljo, dne 12. t. m. pa se je vršil ustanovni občni zbor v prostorih litijske osnovne šole.

Ob navzočnosti precejšnjega štivila članov in raznih zastopnikov društva, je tov. Birsa, kot predsednik pripravljalnega odbora, otoril občni zbor. Pozdravil je vse nayzoče: zastopnika Saveza, zastopnico »Kluba Primork« v Ljubljani, zastopnika društva »Tabor«, dalje »Kluba Primorskikh akademikov«, in »Orjema« iz Trbovje. Prečital je pismo Saveza, ki poždravlja novoustanovljeno društvo in želi, da bi s svojim delom dopreslo dosti uspehov za skupno emigrantsko gibanje.

Tov. Birsa je v nadalnjem svojem govoru razložil pomen in cilje novoustanovljenega društva in dejal: Dan za dnem prihajajo emigranti iz Julijanske Krajine, brez sredstev, potri in obupani. Ne poznajo krajev ne razmer. In takim bodo člani novoustanovljene organizacije skušali pomagati moralno in materialno, kolikor jim po pač mogoče.

Važna naloga je združevati naše ljudi, buditi v njih zavest in gojiti spomin na rodrogo grudo. Društvo mora strmeti za tem, da pritegne čim več domačinov v svoj krog, kajti potreben je, da se tudi oni seznanijo s najtežjimi problemi naše zemlje onkraj meje. V ta namen si je društvo nadelo nalogo prirejeti sestanke, potom prieditev pa bi se zbirala gmočna sredstva za podpiranje najrevnejših članov ter prihajajočih emigrantov.

Da bo omogočilo zaposlitev naših beguncov, bo društvo skrbelo za stike z delodajalcem.

Sledilo je čitanje pravil, kjer se omenja s posebnim povdankom, da se sprejema kot člane tudi domačine — neemigrante in se potom njih vrši tem uspešnejsa propaganda za našo zemljo, kakor tudi njen spoznavanje.

Pri volitvah odbora je bil enoglasno izvoljen za predsednika tov. Biras; enoglasno je bil izvoljen tudi ostali odbor.

Po slučajnostih so se oglasili zastopniki društva s pozdravnimi govorji, ki so spodbujali novoustanovljeno organizacijo k smotrenemu delu, k delu za zblizanje med emigrantmi in domačini ter k nabiranju gmočnih in moralnih podpor našega edinega glasila »Istre«.

Ob veseljem razpoloženju se je zaključil občni zbor z upanjem v srcih, da bo društvo vztrajno in verno hodilo po začrtanji poti, čeprav ne brez težav. Novemu društvu želimo kar najplodonosnejše delo!

DOKUMENTI

Talijanski kralj Viktor Hugo Emanuel III., otvarajući 1. XII. 1919. novi parlament, reka je u svojoj Prijestolnoj besedi, izmedju ostalih, i ove značajne riječi:

»Novi zemlje koje su prisajednjene Italiji, nameću rješenja novih problema. Naša tradicija slobode treba da pokaže put za ova rješenja, poštivajući kod toga autonomiju i lokalne tradicije.«

PETOGODIŠNICA DRUŠTVA „ISTR“ U NOVOM SADU

PETA GLAVNA SKUPŠTINA

U nedelju, dne 5. marta održana je V. glavna godišnja skupština ovog agilnog društva, koje je osnovano početkom 1928. god. Skupština je bila vrlo dobro posjećena kako od članova iz Novoga Sada tako i od članova iz bliže okoline i ostalih krajeva Dunavske Banovine.

Oko 4 sata poslije podne otvorio je Skupštinu predsednik g. dr. Ivan Prudan vrlo lijepim i patriotskim govorom.

Prije pet godina, nastavio je g. dr.

Prudan, bio nas je malen broj i pitali smo se, hoćemo li uspijeti. I zaista vidjeli smo tokom godinu, što se sve može postići bratskom sloganom i voljom, jer ste sami bili svjedoci, da smo postigli zbilja ljepje uspjehe. I u buduće moramo biti složni i raditi svi za jednoga jedan za sve. Za sluga što smo uspjeli je i ta, što smo u našem radu istakli devizu nacionalizma, oživenju u Jugoslavenskoj ideji. Stoga moramo i nadalje biti vjerni sinov užvišene jugoslovenske ideje, jer smo kao takovi možemo postići naš cilj: oslobođenje naše Istre, Trsta i Gorice. Svaka druga ideja škodi našem radu i neće nam donijeti uspjehe koju očekujemo.

Zatim čita brzjavne pozdrave i dopise, koji su stigli iz svih krajeva Jugoslavije, gde se nalaze bratske organizacije, u kojima ove čestitaju društvu uspješan petogodišnji rad i šalju pozdrave Skupštini. Pozdravljen dugim odobravanjem predsednik g. dr. Prudan daje reč tajniku g. Juričiću, koji podnosi iscrpan izvještaj Uprave:

Tajnički izvještaj.

Pred pet godina, počinje g. Juričić, bilo nas je, koji smo u našem društvu gledali zaista jednu potrebu, a bilo nas je i takovih, koji smo u društvo gledali sa nepovjerenjem. Bilo nas je i takovih, koji smo društvo proricali neuspjeli i propast. Takovih pesimista bio je priličan broj. Kad se sjetimo našeg početka i svih tegoba, kroz koje je naše društvo prošlo nije se zbilja drugo moglo mnogo očekivati. Ali ipak, oni su se prevarili i uvjereni sam, da in danas nije žao što su se prevarili već naprotiv, i oni moraju biti zadovoljni i sretni, što u našem, tada malenom i neznatnom društvu vide danas, poslije pet godina jedno jako i čvrsto društvo, koje si krči put i ide napred preko svih prepreka. I zbilja, danas možemo biti zadovoljni i ponosni našim radom.

I danas, na kraju našeg petogodišnjeg rada možemo vedra čela zaključiti naš dosadašnji rad današnjom Skupštini.

Govori se, da je naše društvo jedno od najagilnijih organizacija naše emigracije. Želimo da takovi ostanemo i u buduće. Mi to hoćemo i moramo!

Zatim g. Juričić iznosi u svom izvještaju u detalje STANJE NAŠEGA NARODA POD ITALIJOM: G. dr. Čok, na našem zboru od 4. decembra pr. g. reka je, da život našega naroda pod Italijom nije ništa drugo, već dugi lanac nepravde, bezakonja, nasilja i patnji. To je nažalost tačno je i to, da taj lanac poslije 14 godi-

na nije prekinut, niti će se rastgnuti, dokle god budu Istra i Gorička stajale pod talijanskim vlašču. Tu spominje stanje, koje je Italija zatekla 1918. g. a koje je danas. Sve je danas pretvoreno u prah i pepeo. Danas nemamo ništa, ne možemo ništa, nesmijemo ništa. Svima je to dobro poznato, ali je ipak potrebno to svakom prijlikom ponavljati, kako ne bi ovdje, zaštićeni od svega onoga zla, zaboravili na našu braću.

Zatim se osvrće na rad u minulih 4 godina, iz kojeg se vidi, kako je društvo napredovalo iz godine u godinu. Govoreći o radu u prošloj godini, veli da je ovaj bio najaktivniji do sada. To je i razumlivo, jer nam ne bi služilo na čast, kad bi jedne godine pokazali slabiji uspjeh od druge. Svake godine moramo pokazati bolji uspjeh, moramo nadvisiti sami sebe.

Radi lakšeg pregleda podijelio je rad na više grupa:

1. Administracija, iz koje se vidi, da je društvo tokom laniške godine primilo i otpošlo 849 dopisa, ne uvezvi u obzir brojne okružnice, koje je Uprava do stavljača članovima od vremena na vreme. U administraciji zabilježen je i najsjitniji rad, kao i onaj, koji je za ostale na oko nevidljiv. Radi ilustracije, spominje koliko je dopisa primljeno u pojedinim godinama: God. 1928. — 52, 1929. — 82, 1930. — 148, 1931. — 420 i 1932. — 849 komada. Tu se eto vidi napredak i rad društva iz godine u godinu.

2. Rad na socijalnom polju je dan je od najglavnijih zadataka. Još lani, a pogotovo ove godine, rad na tom polju bio je vrlo otešan. Svjetska ekonomika kriza, opća besposlica i stagnacija u svima granama privrede, nije poštedila ni našu državu, u kojoj su najteže pogodjeni naši emigrantski redovi, koji stalno i brzo rastu. U mjesecu aprilu, maju i junu nije bilo dana, a da se društvo nije javio po koji novi izbjeglica. Ima dana, kada su se odjednom javljali njih 3 i 4 a jednom i 8 odjednom. Srećom u ono doba, kriza nije bila na vrhuncu i nije bila tako jaka kao što je danas, jer smo za relativno kratko vrijeme nekoje ipak namjestili ili pomogli bilo na koji način. Danas je to mnogo teže, bolje reći nemoguće. Iscrpljeni smo potpuno, pa nam ne ostaje drugo već ove ljudi upućivati na druge. Koncem pr. godine izdali smo više uputnica za besplatnu hranu i konačno na Socijalni Otsjek grada Novoga Sada putem Saveza kulturnih društava. Naše članove i izbjeglice pomagali smo na drugi način. Izdali smo im mnogobrojna uvjerenja, svjedodžbe, preporuke, starali se za prevod dokumenta, sticanje državljanstva i prava zaposlenja i t. d. Ove godine nismo se mogli dobiti za našu siromašnu djecu, ali smo, koristeći se dobrom vezama sa Kolom Srpskih Sestara i Crvenim Krstom uspeli ipak, da odjenemo veći broj naše djece. Pobrinuli smo se i za jednu našu napuštenu obitelj. Spominje zajmove i t. d.

3. Rad na kulturno-prosvjetnom polju bio je dosta skučen uslijed pomanjkanja društvenih prostorija. Društvo je prisustvovalo raznim kulturnim priredbama novosadskih društava: Matice Srpske, Kola naprednih žena, Sokola i dr. Vrijeme je, da se i sada učini nešto na tom polju, u prvom redu treba misliti na društvenu čitaonicu.

4. Nacionalno propagandistički rad bio je najuspešniji. To nam je i glavna svrha. Propaganda za Istru u ovim krajevima. Već u proljeće 1932. priređuje naše društvo više zborova i predavanja o Istri u raznim mjestima Dunavske Banovine, od kojih su najbolji onaj u Apatinu i Kovačici. Tim priredbama prodrio je kult Istre dublje u narod, koji je do tada malo što znao o Istri. Društvo uzima učešće u dočeku praškog pjevačkog društva »Hlahol«, a nedavno izlazi korporativno na stanicu i pozdravlja »Jeku sa Jadrana« iz Sušaka, kojom prilikom su priredjene oduševljene ovacije Istri. Svi ma je još u nezaboravnoj uspomeni 14. augusta 1932. izlet društva »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda u Novisad. To je jedan od najvećih naših uspjeha, kako u organizaciji, tako i u moralnom pogledu. Drugi naš, možda još veći uspjeh je izlet naše društva u Beograd, povodom Kongresa našeg Saveza, dne 12./9. 1932. Tu smo pred svima delegatima pokazali sposobnost naše organizacije. Na Kongresu je tog dana naše društvo prisustvovalo u punom broju.

Prisustvovalo je preko 300 članova prijatelja. 6. novembra imali smo širi društveni sastanak povodom 12 godišnjice Rapsala. 4. decembra 1932. takodje je dan, koji treba istaknuti. Tog dana priređena je komemoracija istarskim žrtvama i nadbiskupu dr. Sedeju. Glavni govornik bio je g. dr. Ivan Čok, predsednik Saveza. Zbor je prihvatio i rezoluciju, kojom se traži, da se na mesto umrlog dr. Sedeja, na nadbiskupski stolici postavi čovjek naše kralje, a ne Siroti. Rezolucija poslata je Nj. Sv. Ocu Papu u Rim i papskom nunciu Nj. em. Pellegrinettiju u Beograd.

Od ne male važnosti je i saradnja sa svim ostalim bratskim društvima u Jugoslaviji, sa kojima naše društvo saradjuje bilo direktno ili indirektno.

Uzima preko svojih delegata učešće na proslavi »Soče u Ljubljani« i »Istre« u Zagrebu. Prisustvujemo po delegatu ustanovnoj skupštini bratskog društva u Subotici i sjednici najmladieg suborca, bratskog društva u Zemunu.

5. Publicistički rad je također živahan. Sve naše priređbe i manifestacije registrovane su u jugoslovenskoj štampi, koja nam je uvijek ustupala svoje stupce i doprinela mnogo našoj stvari, te nam je dužnost izraziti našoj štampi zahvalnost. Posebnu zahvalnost moramo iskazati našem glasilu »ISTRU« u Zagrebu, koja je uvijek donašala vijesti iz Novog Sada i o radu našeg društva. Nema skoro broja, a da »Istra« nije donijela po

L. LEGIŠA:

SLOVANI NA APENINU

I.
Malokomu je znano, da žive Slovani tudi v srednji Italiji. Sicer poročajo listi včasih o njih, a le mimogrede, kaj natančejšega o njihovem izvoru, zgodovini in sedanjem stanju pa ni čitati. Zdi se, da je njihovo število prešlo, da bi jih pri reševanju našega manjinskih vprašanja jemali v potest, tudi so nekam predaleč, poleg tega pa so viri o njih raztreseni in si je zato celoten v kolikor toliko jasen pogled manje, skoraj nemogoče ustvariti. Vendar pa ta neščica hrvaških pastirjev sredi tujeva morja, tistih dobroj tritošči ljudi, ki so se preostali v Campobassu naravnost izziva radovednost in vsaj površno raziskovanje, zlasti še, ker gre tu za precej pisano in v marsičem zanimivo zgodovino naseljevanja Slovanov v Balkanu na Apenin.

Da bi Slovani že po prihodu v nove kraje dosegli laško obal, zaradi morja, ki je bilo zanje prevelika ovira, ni verjetno. A kmalu so jih razmere omogočile ekspanzijo tudi v to stran. Ze zgodaj se je med obema zemljama razvil živahan trgovski promet in marsikateri trgovci se je za stalno zasidral na oni strani, si pridobil skladischa ali posestva in počasi so nastale številne slovanske naselbine. Prijadrali in ustanovili so se tam tudi drugi ne samo trgovci. Politične zvezne, vmešavanje papeškega dvora in Normanov iz južne Italije v razmere hrvaškega kraljevstva, križarske vojne in tudi razpori in upori v balkanskih državah, ki so rodili gotovo tudi politično emigracijo — vse to je samo pospeševalo razvoj. Vršila se je tudi trgovina s sužnji, ki so jih prodajali zlasti bosanski grščaki v Benetke, južno Italijo, kjer so kupovali Siciliani načeve ženske. S to trgovino se odlikovali v prvi vrsti Arabci in španski Mavri, ki so križarili po Jadranu in tudi ob naši obali, kakor poje narodna pesem o črem zamoru in lepi Vidi, ki je moralna žnjim daleč na španski dvor.

Arabski potopisci iz X. stol. — Edrisa, Ibn Haukal (972) in Jakut — poračajo, da

so tvorili Slovani v Palermu, ko je bil teda za Saracenske vlade v največiem razvitu, posebno četr blizu stolnice (sedaj Monte di Pietà). Nedaleč od tam je še danes Vico di Ragusei, kjer so imeli Dubrovčani svoje trgovine in ž njimi ali podobnimi so moralni tudi Slovani priti v Siciliju.

Po tej dobi, so zapiski o novih naseljencih pogosteši. Za 1. 1133. je izpričan notar Rogeri, Petrov sin (ho Shlabe petru) in mnogi označeni kot potomci priseljenih Slovanov, tako neki Gubica ali Gubišč, sodnik iz Gruža, svečeniki, 1270. pristaniški glavar in namestnik Sicilije v Palermu Slovan Tomaž, ki ga je občina Limatula izbrala za zapriseženega magistra, naš človek je bil tudi senator Sclavellus v Amanteji, ki je zapustil vodovo plemenito Ivanovo, v Gaeti so bili bolgarski kmetje, v Sorrentu mornari in vojaki. In že takrat niso bili novi ljudje, mnogi so še prej dosegli na polotok našega vodnika.

V naslednjih stoletjih se število priseljenih stalno veča. Na dvoru napolitanskega kralja je bila množica Slovanov, tudi se začne Anžuvinci vedno bolj zanimati za dalmatinsko stran in gledajo kako bi dosegli zase hrvaško in ogrsko kruno. Stiki s hrvaškimi banji so živahnejši, da bi si jih pridobili, jim dovažajo žito. Ker je dvor rabil denar, je večkrat podeljeval v zakup zemlje, in to v velikem obsegu. Tako kraljica Ivana podeli 1429. nekemu dubrovniškemu trgovcu velike dele Apulijo (fractos omnes et singulos partium Apuliae).

Omenje vredni so zlasti Bolgari, ki so prišli v Gaeto in tam obdelovali zemljo in stopili v mornarsko in vojaško službo v Sorrentu, Napoliju, kjer je bil celo bolgarski okraj, zlasti pa na Ischii, ki jih spisi posebno hvalijo, ker so se nekateri med njimi zelo odlikovali in kralju verno opravljali službo. Zlasti neki Marinus, ki je bil vodja ladjevnic v Napoliju, kraljev služnik in družnik in njegov osebni varuh. Drugi Bolgari, med njimi celo notar, pa so bili nekoliko bolj svobodni in so ustanovili ne poslavljeno zvezo, da bi umorili Škofo. Iz Tolentina je bil Bolgar profesor civilnega prava in sodnik kraljevega namestniškega sodišča (1. 1313), pozneje pa neki računski vodja velikega sodišča.

Da so se slovanski naseljenici v novem kraju hitro udomačili in uspešno tekmovali na domaćini, govoriti tudi je dobro, dokle god budu Istra i Gorička stajale pod talijanskim vlašču. Tu spominje stanje, koje je Italija zatekla 1918. g. a koje je danas. Sve je danas pretvoreno u prah i pepeo. Danas nemamo ništa, ne možemo ništa, nesmijemo ništa. Svima je to dobro poznato, ali je ipak potrebno

koju vijest iz Novog Sada. I tu se dakle vidi, koliko je naš rad bio razgranjena. Tajnik govoriti zatim o Savezu. njegovim ciljevima i o zadnjem Kongresu. Savezu treba da je društvo takodjer blagodarno za svoj uspjeh. Kongres podneće je naše društvo nekoliko predloga, koji su kasnije prihvaćeni. U prvom redu primljen je naš predlog, da se izvrši popis naše emigracije i načini statistika, u koju svrhu je osnovan Statistički Odsjek Saveza sa sjedištem u Novome Sadu. Tako imamo i ove godine u Savezu našeg predstavnika, što je za naše društvo ne samo od počasti već i korisno. Osnivanjem Saveza, danas na našu emigraciju gleda drugim očima nego prije. Uprava je sa Savezom bila u stalnoj vezi.

Da je rad našeg društva bio zaista uspijan i vrijedan pažnje vidi se dakle i potome, što nam je, kako je već rečeno, potvoren jedan od najvažnijih i najpoverljivijih Otseka Saveza, a to je Statistički. Kod toga mi valja napomenuti, da nam je pretdstvstvo Saveza jednim svojim dopisom izrazilo puno priznanje na našem do-sadašnjem radu.

Prelazitati na položaj naše emigracije u Jugoslaviji, koja do sada pocepana, bez pravog cilja i ideologije, nalazi u Savezu svoj oslonac i svoje vodstvo, koji dirigira i upravlja našom Emigracijom. Do sada bez pravog programa, koji je bio ograničen tek na socijalni rad, naša je emigracija počela da izgradjuje svoj program. Izrađuje se ideološka strana našeg pokreta.

Upravni odbor je održao 12 plenarnih sjednica i veći broj vanrednih sjednica i konferencija. Sjednicama je prisustvovao uvijek dovoljan broj članova. Uprave tako, da su se mogli donašati uvijek pravomoćni zaključci. O važnijim rješenjima obaveštavano je članstvo putem okružnica. Tokom lanske godine stupilo je društvo u članstvo Saveza Kulturnih Društava u Novome Sadu. Ste strane imamo moralnu potporu, što je za našu stvar važno.

Iznaša zatim rad sportske sekcije »Sportskog Kluba Istra«, koji je do sada pokazao vrlo lijepo rezultate, kako na zelenom, tako i na nacionalnom polju, te moramo baš Sportskom Klubu »Istra« biti zahvalni, da je naša stvar prodrala u nekoje krajeve.

Kad smo sve to razmotrili i zbrojili, kaže tajnik, možemo sa rezultatom biti zaista ponosni i zadovoljni, a stupajući u 6. godinu, nameće nam se pitanje: Što sad? Pod lozinkom: sve za Istru, Istru ni za što, stisnimo naše redove, da budemo spremni za borbu, koja dolazi. Zadatak naš nije završen, mi smo za pravo tek na početku. Pred nama je dugačak put, težak i naporan kao i do sada, a možda još i teži.

Budućnost treba da nas povede u svetu borbi, za koju moramo biti spremni svaki čas. Zato, braćo, gore srca, složno napred! Sloboda Istre, Trsta i Gorice, sloboda naše braće konačnji je naš cilj! završio je tajnik svoj izveštaj uz oduševljeno odobravanje Skupštine.

Iza toga dobiva riječ blagajnik g. Jakov Pečar, koji podno-

si blagajnički izveštaj. Poziva članove, da uredno plaćaju članarinu, jer je ona jedini prihod društva, iz kojeg mora da pokriva sve režijske troškove i pomaže siromašne članove i izbjeglice.

Pošto je predsjednik Nadzornog Odbora g. dr. Mijo Deklić bolestan, to izveštaj Nadzornog odbora podnosi član istoga g. Ante Mohorović, koji veli da je Nadzorni Odbor više puta pregledavao blagajničke i ostale društvene knjige, te da je uvijek pronašao da su one vodjene u najboljem redu.

Pošto je Skupština primila sve izveštaje sa odobravanjem na znanje, i dala razrešnicu staroj upravi, prelazi se na izbor nove uprave.

U novi upravni odbor ulaze sljedeća lica:

Predsjednik: g. dr. Ivan Prudan, sudija apelacionog suda; potpredsjednik: g. dr. Mijo Deklić, sudija Okružnog suda; tajnik I.: g. Lujo Juričić, činovnik Ljubljanske kreditne banke; tajnik II.: g. Ljubidrag Ružič, tehnički činovnik; blagajnik: g. Jakov Pečar, viši činovnik Direkcije Pošta. — Odbornici: g. dr. Martin Klunić, starešina okr. suda, Alibunar, kao zast. članova iz Banata; g. Ante Kirac, činovnik Direkcije Pošta; g. Vjekoslav Grgurina, kazandžija; g. Josip Rosanda, činovnik kod Komande Baze riječne flote. — Zamjenici: g. Ivan Opašić, činovnik Finansijske Direkcije; g. Eugen Prašelj, činovnik kontrole mjera kod sres. načel., g. Čuk Stanko, stolar kod Komande riječne flote i g. Petar Crnobori, mehaničar kod Kom. Baze riječne flote. — Nadzorni odbor: predsjednik: g. Laza Ljubotina, šef Javne berzrade; g. Ante Mohorović, gradski činovnik i g. Andrija Mihovilović, mehaničar I. vazduhoplova.

Pošto je primljena nova uprava, predsjednik se zahvaljuje na povjerenju i poziva članove i novu upravu na saradnju i složan rad.

Iza toga razvila se živahna debata u nekojim društvenim pitanjima. Zatim dobiva riječ tajnik g. Juričić, koji pored ostalog predlaže, da se u znak zahvalnosti za zasluge, koje je g. dr. Ivan Čok, predsjednik našeg Saveza imao za našu braću u Istri, za našu Emigraciju u Jugoslaviju, posebno pak za naše društvo i poleđine članove, imenuje počasnim članom, što Skupština sa aklamacijom i ovacijama g. dr. Čoku prihvaca.

Dobiva riječ delegat iz Zemuna o. Ivan Ujević, koji u ime udruženja jugoslavenskih izbjeglica iz Istre, Trsta i Gorice u Zemunu pozdravlja Skupštinu a Upravi čestita na dosadašnjem uspjehu.

Tako je eto i Novisad proslavio svoj prvi skromni jubilej uz vrlo veliki odziv članova. Rad novosadske Istre je kroz ovih pet godina bio zaista vrijedan pažnje, jer se je ona borila sa velikim poteškoćama koje je uvijek svaladala. Svojim radom pokazala je zbilja zavidan uspjeh, te se s pravom može reći, da je ona jedna od najboljih i najagilnijih emigrantskih udruženja u Jugoslaviji i ako po broju slabija, čvrsto uvjereni u daljnji uspjeh, novosadski Istrani ostavili su Skupštinu sa jakom voljom, da u buduće pokažu što se sve može složnim radom i jakom voljom.

Barba Lujo.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

SMRT NARAVOSLOVCA ANTONA BIANCHIA

Za našimi mejami, v nekoč tako lepo vjetoci, sedaj pa gospodarsko propadajoči Ajdovščini je 5. t. m. u svojem 75. letu nenadoma preminil med prirodoslovci dobro znani Anton Bianchi. Ker za mejami ni slovenskih listov, bi kmalu ostala med nami njegova smrt neopazena.

Anton Bianchi je bil praktičen naravoslovec, eden izmed majhnega števila onih, ki so si brez profesorske kariere izbrali za svojo življenjsko nalogo nabiranje in sistematsko proučevanje živali, rastlin in rudini, ter je vstal teji svoji prostovoljni si nadeti nalogi zvest do svoje smrti. Bil je pač najvernejši učenec našega prvega naravoslovca profesorja Frana Erjavec na goriški realki, o katerem je rad prikovan, kako je vodil svoje učence po deželi in jih učil predvsem natančno opazovati in razumevati naravo. Erjavec mu je vsebil ljubezen do narave globoko in za vedno in nje se je imel Bianchi zahvaliti, da se je visoko povzdignil nad vsak diletantizem. Saj je doživel tudi to, kar je danes le malokomu med današnjimi znanstveniki: onki je v živilstvu novo špecialitet med govnjači in doletela ga je čast, da je smel odkrito živalico znanstveno popisati in jo krstiti z imenom Bianchi. Za absolventa goriške realke odnosno dunajske tehnike, ki ni znal ne latinske ne grščine, je bila to težka stvar, ker akademije so tedaj absolutno zahtevala popis v latinščini ali grščini. Sploh pa je moral biti svoji stroki veden s posebno vremeno, saj smo ga vse občudovali, ko je tako sijajno obvladal vse nekončano grško-latinsko nomenklaturo v

naravoslovni stroki brez znanja grščine in latinščine. Njegova zbirka živali, zlasti pticev, hroščev in metuljev pa tudi rudnin, je sad nadpetdesetletnega truda in pač ena največjih in najpopolnejših na slovenskem ozemlju. V njegovih hiši je zavzemala celo II. nadstropje. Česar ni mogel nabrat sam in česar ni dosegla njegova roka, to si je znal pač izposlovati, saj je imel obširno korespondenco, tudi izven evropskih, mejer ter je vztajno prepariral, hranil in zamejaval domače in tuje živali.

Z njim je obenem umrl mož, ki je hrnil v spominu našo staro ajdovsko tradicijo od Lavričevih časov dalje, vendar se Lavrič samega ni več spominjal. Vkljub svecemu italijanskemu imenu je bil Slovenc in se je ob najslovesnejših prilikah in funkcijah priznaval za Slovenca. V narodno tako zavednem kraju, kakor je bila naša Ajdovščina, je bila to naravna stvar, čeprav je pokojnik drugače zlasti v svojih mlajših letih rad nastopal bolj na aristokratski način.

Kdo ve, če ostane njegova naravoslovna zbirka neokrnjena in v celoti ohranjena svojemu namenu? Dokler je bil živ, se ni hotel ločiti od nje in ž njom razpolagati. Ko bo krasila ta ali oni italijanski narodni muzeji ali šolski zavod, morda se obiskovalci ne bodo niti zavedali, da je to zbirko rodila slovenska pridnost in nadarjenost. Se bolj bo ostalo nezrano, da v Bianchihevih zbirki naprej živi naš veliki slovenski naravoslovec Fran Erjavec, ki je v njem vzbudil vremeno za naravoslovje.

(Jos. Jurca. — »Jutro».)

se možda stvorio i bez Kamarovog petnaestogodišnjeg rada i bez njegove umjetničke potencije, ali ne bi bio nikada postigao one uspjehe, koje danas postizava. Budimo da, zahvalni Suligoju, a Kumaru, jer nam je užgojio Suligoja. — Suligoj se sprema na turneju po Čehoslovačkoj s dječjim zborom.

ČEHOSLOVAČKO-JUGOSLOVENSKA REVJA O DUKIĆU.

U posljednjem broju Čehoslovačko-jugoslovenske revije, koja izlazi u Pragu izšla je vrlo povoljna kritika pjesama Ante Dukića »Od osvita do sutona«.

NAŠI UČITELJI I »TRBOVELJSKI SLAVČEK«.

U Ljubljani je opet nastupio s velikim uspehom glasoviti dječji zbor »Trboveljski slavček« koji vodi naš zemljak učitelji Suligoj. Kritika, kao uvijek, u superlativima. U ljubljanskem »Učiteljskom Tovarishču« piše međutim Josip Ribičić znajući feljton o tom dječjem zboru i kaže, da je boren Suligoj za zbor najzaslužniji jedan drugi naš učitelj i muzičar a to je Kumar. Kumar je duhovni otac trboveljskog zobra. Ribičić kaže: »Trboveljski dječji zbor bio je

NAŠA PROPAGANDA

KONCERT I PREDAVANJE NAŠIH UZEMUNU.

Udruženje Jugoslavena iz Istre, Trsta, Gorice i Zadra, priređuje u subotu 18. o. m. u 20 i pol sati u velikoj sali Dječkog Internata (bijeli Grand Hotel) svoje predavanje o Istri, koje će održati g. I. Čok, predsjednik saveza i naš vodja. Da bi pobudili čim veće interesovanje kod publike ovo smo predavanje skopčali s jednim manjim programom dakle sa koncertom dječjem i igrankom uz blagonaklonu sudsjevanje Mužičkog Društva u Zemunu, Jugoslavenskog Akademskog pjevačkog društva i Jazz »Micky Mouse«.

Kako je ulaz besplatan, to se nadamo, da će posjetiti dobar, pa i na ovom mjestu apeliramo na svakoga, kome je to iako moguće, da prisustvuje ovom predavanju i da po mogućnosti zainteresuje svakoga i da privuče čim više građana odnosno prijatelja.

I na ovom mjestu je mjestu dužnost, da istaknemo, veliku pozitivnost svih članova, a napose uži zbor sa predsjednikom na čelu, koji neuromorno radi, da naša prva priredba ispadne čim povoljnije.

Specijalna i najtoplja hvala ide i gornjim društvinama, koja su se odazvala našem pozivu odnosno molbi, da sudjeluju i da tako uveličaju značenje ove priredbe.

Gotovo je i suvišno naglasiti, da je glavni potstrek na ove ideje upravo sam g. dr. Čok, koji je još daneput dokazao svoje interesovanje i smisao, da se naša borba čim više i na sve strane popularizira. A što je najvažnije, da se javnosti prikaže kako se postupa sa našim narodom u Istri, Trstu, Gorici i Zadru.

PREDAVANJE V »SOČI« — MATICI.

Preteklo soboto je »Soča« priredila kotičnino svoj sestanek z zelo zanimivim sporedom. Prvi del sporeda je zavzemalo predavanje univ. prof. dr. Milko Kosar o »Gospodarskem in socialnom položaju slovenskega kmeta na Goriškem in na Krasu pred 500 leti«. Podal je izčrpno in zanimivo sliko naše zemlje in našega človeka v 15. stol. Vsied važnih izsledkov, bo o tem predavanju obširne prinesla prihodnja številka našega lista.

Druugi del večera pa je bil posvećen proslavi Masarykove 83. letnice in je v ta namen govoril nadzornik g. Urbaničič; sledila je deklamacija »Pozdrav Masaryku«, ki jo lepo opisal Julijsko Krajino in njeni prebivalstvo, razvoj našega naroda od preporoda do svetovne vojne, njegovo trpljenje v času vojne in mučenje pod sedanjo strahovlasko nosilce dvatisočetne kulture. Občinstvo je predavanju sledilo s pobožnim zanimanjem in je na koncu predavatelja s ploskanjem toplo zahvalilo.

PREDAVANJE O JULIJSKI KRAJINI V SKOPJU.

Jugoslvenska Omladina Vardarske Banovine je priredila dne 5. t. m. v dvorani Prosvetnega Doma javno predavanje o naši Julijski Krajini, ki je bilo za tukajšnje razmere prav dobro obiskano. Predaval je g. Peter Božič, tajnik osrednjega odbora J. O. V. B., ki je lepo in izčrpno opisal Julijsko Krajino in njeni prebivalstvo, razvoj našega naroda od preporoda do svetovne vojne, njegovo trpljenje v času vojne in mučenje pod sedanjo strahovlasko nosilce dvatisočetne kulture. Občinstvo je predavanju sledilo s pobožnim zanimanjem in je na koncu predavatelja s ploskanjem toplo zahvalilo.

JAVNO PREDAVANJE V TRBOVLJAH.

To je nov korak, s katerim skuša Organizacija jugoslavenskih emigrantov zainteresirati širše ljudske plasti v tem industrijskem centru za našo stvar. Predavanje je sklopito v emigrantskih krogih v Trbovljah že dobro znani predavatelj tovariš Vekoslav Figar nas bo z lepo sliko in svojo učinkovito besedo povedel preko meje in naše kraje, ki so pod tujo knuto.

Predavanje se vrši v soboto, 18. t. m. ob 20 uru v dvorani gospode Forte na Vodah. Vstop je vsakom prist.

Emigranti! Naj na teme večeru nihče ne manjka. Dovedite tudi svoje znance in prijatelje. Širimo našo idejo — osvobodite Primorja!

AKADEMIJA MARIBORSKEGA »NANOSA«.

Dne v. t. m. je priredilo naše društvo v vseh prostorijah Narodnega doma akademijo s pristožabavo. Prireditev, katere poset je bil naravnost imponantan, je uspela v vsakem oziru. Spored akademije je potekel brezhibno; zlasti omembre vredno, da so pri sporedu sodelovali skoraj izključno člani društva.

Omenil bi nastop našega mladinskega tamburaškega zabora. Zbor, ki šteje danes 30 pevcev vodi g. Križman. Na sporedredu je imel zbor 5 pesmi (»Mladini«, »Zvezda«, »Florarska«, »Mesečino«, »O včerni ur«). Vse pesmi je še dokaj dobro podal. Vendar ima zbor še hit: vokalizacija, prednahanje, harmonija in še marsikatera pomankanljivost se je opazila. Pozna pa se nu že dobra šola g. učitelja Križmana, ki se je v veliko vremeno lotil dela.

Akademiji je sledila prosta zabava, ki je trajala pozno v noč.

Prireditev je, kot že omenjeno, uspela v sakem oziru, prepričala je vsakega udeleženca, da omladina v društvu »Nanos« dela in da je na pravi poti.

NAŠI KOMPOZITORI NA VELIKOM KONCERTU U LJUBLJANI.

U nedjelju 12. o. m. u dvorani »Union« u Ljubljani održan je veliki koncerat, na kojem je nastupilo 15 zborova sa 600 pjevača. Na programu je bila 31 kompozicija sedamnaestorice kompozitora. Od naših bili su na programu: Gallus-Petelin, Vasilij Mirk, Ivan

BILANS JEDNOGODIŠNJE RADA DRUŠTVA „ISTRAS“

XI. GLAVNA SKUPŠTINA DRUŠTVA „ISTRAS“ U ZAGREBU — IZVJEŠTAJI O DRUŠVENOM RADU — PRED SAZIVOM IZVANREDNE SKUPŠTINE U VEZI SA REORGANIZACIJOM DRUŠTVA

U nedjelju, 12 III., prije podne održalo je društvo „Istra“ u Zagrebu u velikoj dvorani liceja na Katarinom trgu svoju XI. godišnju skupštinu. Interes za ovu skupštinu bio je znatan. Bilo je prisutno preko 400 članova.

Skupštinu je nešto poslije 9 sati otvorio predsjednik Dr. Ražem. U svojem oduljem govoru pozdravila skupštinare, a zatim čita pozdravni telegram Nj. Vel. Kralju i predsjedništvu Saveza emigranata. Iza toga u svojem govoru sjeća se zasluznih Istrana u prvom redu prof. Spinčića, a poslije toga upućuje pozdrav srodnim emigrantskim organizacijama, zahvaljuje ustanovama i pojedincima koji su pomagali rad „Istre“. Nastavljujući dalje predsjednik se svojim govorom sjeća zasluznih istarskih pokonjika, kojima skupštinari kliču Slava! Na kraju Dr. Ražem poziva prisutne da nakon obavljenog skupštičkog posla još jače poduprura društva. Na programu je reorganizacija ali i ta neće uspjeti ako svaki na svom mjestu ne izvrši svoju dužnost.

Prije prelaza na slijedeću točku dnevog reda, čita se brzajni pozdrav kojim društvo „Istra“ Novi Sad želi skupštinu uspijan i plodan rad.

IZVJEŠTAJ O DRUŠVENOM RADU.

Tajnički izvještaj podnio je g. Srećko Dobrila. On najprije ističe teškoće pod kojim je sadašnja uprava započela svojim radom. Najviše je muke odboru zadavala finansijska strana, jer mjesecni primici nisu dosizali svetu mjesecnih izdataka, ali je odbor uredio društveno poslovanje tako, da mu je uspjelo uravnotežiti rashod i primatak, a da društvo nije pri tom štetovalo. Kancelarijske poslove, koji je prije obavljao plaćeni poslovodja, vodio je u ovoj godini društveni tajnik Josip Dobrila. Zbog razloga štednje preselio se društvo u sadašnje lejtinske prostorije. Načaća je reforma provedena u socijalnom odsjeku, time što je uredjeno konačište na Miramarškoj cesti. Egzistenciju socijalnog odsjeka treba u prvom redu zahvaliti onim članovima koji su u tu svrhu davali svoje mjesecne priloge, a zatim onim pojedincima, koji su vodili odsjek.

U izvještaju tajnik opisuje rad upravnog odbora, spominje priredbu „Istarski dan“ od 20 novembra, kojim povodom je održana u Malom kazalištu Dobrilina spomen-proslava, a isti dan prije podne proslava 10-godišnjice društvenog opstanka. Dalje se navode razlozi radi kojih nije u društву sve sprovedeno u djelu kako se bilo zamislilo u početku. Ističe da je u programu bila i zamisao o gradnji Istarskog doma u Zagrebu, ali je i to pitanje moralo biti skinuto s dnevnog reda zbog današnjih prilika.

Prijašnjih godina donosile su lijep prihod i zabave. Ove godine priredilo je društvo dvije, jednu zajedno sa Sokolom III (Silvestrovo) drugu u Kulu 11. februara, u vlastitoj režiji, pa je tako bilo omogućeno Istranima u Zagrebu da provedu zajednički dvije zabavne večeri.

Pokušaj da se uskrisi pjevački odsjek nije uspio, jer izgleda da za to nedostaje volje i smisla kod onih koji su u prvom redu zvani da o tome vode brigu. U novije vrijeme stavljen je na dnevni red i pitanje osnutka radničke sekcije. Odbor je ispitao želje onih, koji unutar društva žele da samostalno rade, a bit će zadaća budućeg odbora da fiksira djelokrug rada radničke sekcije.

Odnosi sa bratskim emigrantskim organizacijama bili su srdaćni; društvo je bilo zastupano u Ljubljani na proslavi „Soče“, u Mariboru na skupštini „Nanosa“ i na emigrantskom sastanku u Laškom. Isto tako društvo je u najboljim odnosima sa Savozom u Beogradu.

U pogledu sastanaka, izvještaj spominje da je sastanak bilo nekoliko, ali sa slabim uspjehom. Kako materijala za predavanja o našim problemima imade mnogo, a ne manjka niti dobrih predavača, uspjeh bi bio veći da je u organizaciji predavanja bilo više sistema. (To bi pitanje u pogledu predavanja za članstvo, kao i za ostalu javnost trebale ozbiljno zajednički čim prije da uzmu u pretres sve naše organizacije u Zagrebu. Dovoljno bi bilo ugledati se u ostala zagrebačka društva koja upravo svojim predavanjima vrše veliku aktivnost i propagandu. Primjer: Akademski društva, Pučki teatar, Slovenska čitalica da ne spominjemo ostala! — op. p.)

U društvo je upisano do ove skupštine 1.207 članova. Emigriranje je donekle po-

pustilo, ali nije prestalo. Na kraju izvještaja tajnik ističe kako je potrebno da u rezervu se uveže i više daje i drži u rezervi.

Tajnički izvještaj jednoglasno je primjen na znanje.

IZVJEŠTAJI POJEDINIH ODSJEKA.

Pročelnik Omladinske sekcije g. Josip Vidmar referirao je o djelovanju sekcije, te ističe da ono nije takvo kako bi moralo biti. Omladinaca imade u emigraciji svakim danom sve više — pa je potrebno da omladina aktivnije sudjeluje u emigrantskom radu i da jače dolazi do izražaja. Prikazuje rad sekcije te spominje da je održano 34 članskih sastanaka na kojima je bilo 19 uspješnih predavanja. Sekcija je u dobrim odnosima sa društvom „Istra“, sudjeluje kao sekcija i izvan je u radu društva. Sekcija je priredila nekoliko čajanki, a i skupno badnje veče. Knjižnica sekcije broji sada 372 knjige. Na kraju ističe, s pohvalom rad mandolinista, koji nastupaju na čajankama, a nedavno su, na zavabi „Istre“, nastupili i s dvije koncertne točke.

Izvještaj Socijalnog odsjeka podnio je pročelnik g. Josip Lazaric. Odsjek se uzdržavao od doprinosa bolje situiranih članova od septembra 1931 do septembra 1932, kada su ti doprinosi prestali, tako da se otada Socijalni odsjek uzdržava od nerđovitih prihoda u nedostatnoj visini. U toku od 1 X 1931 do glavne skupštine izdalo je Socijalni odsjek 879 rukaka i 2029 večera; od 1. oktobra lanske godine odsjek ne izdaje više hrane, nego u izvanrednim slučajevima gdje mu je moguće da je manje potpore odnosno zajmove. U ko-

načitu na Miramarškoj cesti pruženo je dosada 4713 konaka. G. Lazaric spominje zatim ostale potpore (o Božiću) brojnjim obiteljima i potrebnim pojedincima, u čemu je pomogla i Jugoslovenska Matica i ostale institucije, kao i pojedinci te im stoga izriče zahvalnost.

O djelovanju Čitaonice na Pongračevom izvještio je njezin pročelnik g. Drago Godina, koji spominje rad čitaonice na okupljanju članova i rad u kulturno-prosvjetnom pogledu. Govori također o brzi koju je vodila čitaonica kako da pruži svojim članovima pomoći i u materijalnom pogledu.

Blagajnik Prelac Djuro podnio je izvještaj o blagajničkom poslovanju Pošto su svi ovi izvještaji primljeni na znanje, g. Fran Buić u ime nadzornog odbora podnosi svoj izvještaj — pa je nakon toga dosadašnjem odboru dan apsolutrij.

NOVI ODBOR DRUŠTVA.

Poslije stanke od nekoliko minuta prešlo se izboru novog upravnog i nadzornog odbora. Skupštinu je u tom dijelu vodio g. Božo Semelić. Za predsjednika je u tajnom glasanju većinom od šest glasova izabran Dr. Ražem. U odbor su ušli: Ivan Stari, Josip Lazaric, Dobrila Srećko, Prelac Djuro, Vidmar Jože, Grakalić Josip, Svić Viktor, Tumpić Jakov, Buić Fran, Zlatič Marko, učitelj Mikac, Semelić Božo, Vladislović Jakov i Černeka. Nadzorni odbor čine Dr. Pertot Just, Vatovec Andrija, Baf Fran, Dr. Gortan Vjekoslav i Čodina Dragutin.

Na dnevnom redu bila je još promjena pravila i eventualni predlozi. Kako je međutim vrijeme već bilo poodmaklo, predsjednik se sa nekoliko riječi zahvalio na povjerenju a zatim je istakao da zaključuje skupštinu dok će promjena pravila i drugi prijedlozi u vezi sa reorganizacijom društva doći na dnevni red, na izvanrednoj skupštini koju će ovaj odbor već za kratko vrijeme sazvati.

OSTAVKA PREDSJEDNIKA ZAGREBAČKOG DRUŠTVA „ISTRAS“

IZJAVA G. DRA. IVA RAŽEMA

G. dr. Ivo Ražem zamolio računi, garancije, inventar i t. d.) urena je da objavimo ovo njegovo pismo upućeno upravnom odboru društva „Istra“ u Zagrebu:

Upravnom odboru „Istra“ Zagreb.

Željom, da se razne suprotnosti u našoj organizaciji što prije slegnu — a došavši do uvjerenja, da usprkos mog živog i neumornog nastojanja za pomirljivost ne bili u tom pravcu mogao uspijeti, kad bili i dalje zadržao povjereni mi mjesto društvenoga predsjednika, dok je u današnjim vanrednim vremenima i te kako potrebna potpuna solidarnost — polazem čast predsjednika s molbom, da upravni odbor izvoli uvažiti moju demisiju.

Pored gornjeg razloga, govore još i drugi važni razlozi za ovu moju odluku, na koju sam se duže vremena spremao. Ovom prilikom srdačno blagodarim svim svojim saradnicima u toku mog šest-godišnjeg predsjednikovanja, a našoj organizaciji i novom upravnom odboru, želim što veći i što brži uspjeh u ispunjenju naših zadataka.

Primo-predaju predsjednikovih agenata izvršiti će u najskorije vrijeme i to: pitanja materijalne prirode, koja se odnose na naše društvo (predujmovi, ob-

ZADUŠNICE, KOMEMORACIJA ZA POKLONA MATEKA LAGINJU I IZVANREDNI GLAVNI CLANSKI SASTANAK U OMLADINSKOJ SEKCIJI „ISTRAS“.

U subotu dane 18. o. m. povodom smrti 3. godišnjice velikog istarskog vodje i bana M. Laginje služit će se sv. misa u 7.30 sati u jutro u crkvi sv. Marka.

Na večer u 7.30 sati održat će Omladinska sekcija društva „Istra“ uz projekciju filma komemoraciju, na kojoj će govoriti učitelj g. Iskra, a sa strane omladinske z. Ante Rojnić.

Iza toga bit će izvanredni glavni članski sastanak s slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav pročelnika;

2. Izvještaj tajnika, blagajnika i revolucionog odbora;

3. Apsolutrij starom odboru;

4. Biranje novog odbora;

5. Eventualije.

Pozivaju se svi omladinci i članovi društva „Istra“ da zadušnici, komemoraciju i sastanku prisustvuju u što većem broju.

— Odbor.

UMRO DON IVO PRODAN.

U Prekom kod Zadra umro je 10. o. m. don Ivo Prodan, u starosti od 80 godina. Pokojnik don Prodan bio je poznati borac za našu nacionalnu pravu u Zadru. Vodio je tamo kroz deceniju jednu narodnu struju i stajao u prvom redu borbe. Izdavao je razne naše listove u Zadru („Katolička

Dalmacija“, „Hrvatsku krunu“ itd.) Borio

se odlučno i za glagolici i bio je općenito vrlo zaslužan. — Neka počiva u miru!

OBĆNI ZBOR „SOČE“ PODRUŽNICA NOVO MESTO

Dne 26 II 1933 se je vršio občni zbor „Soče“ podružnica Novo mesto. Predsednik je otvoril občni zbor, pozdravil navožne in dal besedo ravnatelju Merviču, ki je govoril o Strossmayerju-Jugosloviju. Člani so bili predavatelju hvalježni, kar je pokazalo navdušeno ploskanje.

Občni zbor je pokazal, da se je doseđan odbor veliko trudil s podporno akcijom. Razdelli je 53 pribjegnikom podpore u zneskama od 10 do 200 din. Vprizoril je tudi dr. Česnikovo drame „Dobrava“, ki je prav lepo uspela, priredil dva izleta in imel tri predavanja.

V novi odbor so bili izvoljeni, kot predsednik ravnatelji Mervič, kot odborniki pa Savli Drago, Jelenčić Josip, Černe Veko in Šonc Alojzij. Drugi so ostali stari.

Pri slučajnostih se je na inicijativu prešnjega predsednika organizirala ženski odbor.

OSIGURANJA

Životna sa najnovijim kombinacijama, dječja protiv nezgoda uz veoma niske cijene te sve vrsti inih osiguranja uz najpovoljnije uvjete posreduje: Josip Smoković, Dravograd, zastupnik Jadranuskog osiguravajućeg društva — Informacije besplatno.

JUGOSLOVENSKOJ MATICI U ZAGREBU mjesto vijenca na odar blagopokojne gospodje Anke Hadži poklonio je za istarske patnike g. dr. M. Petričić, ministar na r. i narodni zastupnik dinara 150, na čemu se najsrdičnije zahvaljuje — Odbor.

SMRT.

Komer. marca 1933. V Komnu je pred kratkim umrl Janez Umek, p. d. »Ovčarjev«, kmet Janez Umek, je bil našim kmetom res prav vzor. Sin ubogega revnega kmeta, si je znao s skrbnostjo, marljivostju in bistrim umom pridobiti lepo posestvo, in ga skrbno obdelovati. Čeprav samuk je bil zelo umen sadnjerec in tratorec, znan po vsem dolnjem Krasu. Tuđi u narodnom oziru je bil prava korenika. Svojo družino je vzgojil u strogo narodnem duhu. U večnemu počitku je spremila kmeta poštenjaka velika množica našega ljudstva in mu tako izkazala poslednju čast — (rob)

PRVO DARILO

Zlato polnilo pero
od Din 50.- dalje,
dijska peresa
od Din 35.- dalje.
Popravlja peresa
vseh znamk:

A. PRELOG

LJUBLJANA — MARIJIN TRG
(vogal Woliova)

U FOND „ISTRAS“

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bi „Istra“ izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bićežimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Jelutić Dr. Hedvig, Ogulin Din 15.—

Herman Čok, str-tehn. kamenolom, Sv. Rok — Rogatec Din 50.—

Skalamer Radoslav, Vrnik Din 5.—

Jakao Andrija, Maribor Din 10.—

Omahan K. Kranj Din 20.—

Paš A. Trgovac, Maribor Din 50.—

Dr. Prodan Josip, Ljubljana Din 10.—

Matko Ivaničić, Mandalina za rasprodane blokove u korist fonda Din 151.—

Disopra Ivana Mandalina umjesto vijenca na odar neprežaljenog supr